

KURDISTAN

Bağımsız, Siyasi, ve
Kültürel Araştırma
Dergisi

Berpirsîyar/Sorumlusu
RÊNAS Ê DABEN

Redaktion
D. ŞERİN
NEVZAD AZİZ
RÊNAS Ê DABEN

A.H. SÎDAR

H.DABANOĞLU

Navnîşan /Adres
Stadtjugendring
c/o ZEITSCHRIFT-KURDISTAN
Eckhard str.7
6100 Darmstadt.BRD.
Tel: 06151/79733

Aboneti/Abone Koşulları

Yıllık: 30,-DM

6 Aylık: 15,-DM

Biha/Fiatı: 5,-DM

Kapak:

Kerkük peşmergelerin
denetimine geçtikten sonra
çekilen ilk fotoraplardan
biri. Çocuğu okşayan peşmerge

Arka Kapak:

Süngülerde ailesini koru-
yan bir Kürdistanlı.

NIVÎSARÊN VÊ HEJMARÊ

BU SAYIDA

ÇIKARKEN.....	5
Redaksiyon	
NEWROZ.....	7
Rênasê Daben	
KÜRT SOL SOSYETESÎ.....	11
A.Dikili	
ZERWÎ BAXDAD.....	19
Jîlêmo	
LECA EVDALÊ ZEYNÊ.....	21
Celîlê Celîl	
UYGARLIK İÇİNDE KÜRT DİLİ.....	24
Dr. Cemşid Bender	
HOZANE MAZIN CIGERXWIN.....	31
İhsan Aksoy	
NEWROZ DESTANI.....	39
Dr. Cemşid Bender	
ŞUJIN	43
A.H.Sidar	
XECEPIRS.....	44
Rênasê Daben	

SUNU

Bu sayımızla yayın hayatına başlayıp siz okuyucularla birlikte olduğumuz için sevinçliyiz. Çıkarken yazısıyla Redaksiyon'umuz dergimizin çıkış amacını, neden Kürdistan isminin seçildiğini ve Kürdistan'da son durumu açıklayan kısa bir değerlendirme yapıyor.

Rênas ê Daben Newroz yazısıyla, Kürtlerin ve orta doğu halklarının tarihinde önemli bir yer tutan 21 Mart birlik, dayanışma ve özgürlüğün simgesi olan Newroz'u Değerlendiriyor. Ardında bir şiir sunuyor.

A. Dikili'nin Kürt Sol Sosyetesiyazısı, Kürt olupta ulusal mücadelenin gerici olduğunu savunarak, Türk solu içinde kalıp işin kolayına kaçarak ne kadar ilerici ve solcu olduklarını savunan kesime güzel ve kaçınılmaz bir cevaptır.

Jilemo satirik bir şekilde Saddami ve politikasını işleyerek onu alay konusu ediyor. Sorani lehçesinde eski yazıyla yazılan bu yazı Latinceye çevrilerek, diğer okuyucuların da okuyup anlamaları için kolaylık sağlıyor.

Celîlê Celîl'in Zargotîna K'urda eserinde yer alan, Leca E'vdalê Zeynê şêx Silê û Gulê, Kürtlerde dengbêj'lik sanatının ne denli gelişkin olduğunun güzel bir örneğini sunmaktadır.

Dr. Cemşid Bender'in Uygarlık İçinde Kürt Dili Araştırmasıyla resmi devlet ideolojisine, Kürt dilinin Farsça, Arapça ve Türkçe'den oluşan uyduk bir dil olduğunu savunan Türk "sözümona" bilim adamlarına değerli bir cevap vermektedir.

İhsan Aksoy, Têxistiyên Helbestên Hozanê Mazî yazısıyla, Cigerxwin' in şiirlerinin içeriğini, ona yansıyan çağdaş düşüncesini ve geriye bırakmış olduğu ölümsüz eserlerini inceliyen Araştırmasıyla dergimize güç katıyor.

Dr. Cemşid Bender'in Newroz destanından sonra, çuvaldız (Şujîn) ismiyle okuyucuya, yorum, gırgır, karşılaştırma gibi konuları işlemek için bir köşe sunuyoruz.

Bu sayımızda olduğu gibi her sayımızda son sayfayı Kürdçe Bulmacaya ayırarak okuyucumuzun Kürdçesini geliştirmesine azda olsa katkıda bulunacağımızı umuyoruz.

Gelecek sayıda tekrar buluşmak dileğiyle, dostça selamlar.

ÇIKARKEN

MERHABA

Dergimizin adını "Kürdistan" koyduk. Bu bir rastlantı mı? yoksa o halkımızın özlemini, özgürlüğünü ve geleceğini mi yansıtıyor?

Kimi zaman adlar bir toplumsal dönemin büyük değişim ve dönüşümlerin özüdür, özetidir.

Bugün Kürdistan için halkımız ayağa kalkmış, ona olan özleminin dile getiriyor. İş gibi ekmek gibi, ışık ve hava gibi.

Dünyanın bu günkü yapılanmasıyla Kürt halkı gerçek özgürlüğünü, bağımsız eşit ve özgür bir Kürdistanın kurulmasında görüyor.

Kürdistanın özgürlüğü için dört parçada mücadele yükseliyor. Halkımız birlik ve beraberlik içinde, mücadelenin bir bütün olması için çaba harcıyor.

Dört bölgenin özgürlük ve bağımsızlık için mücadele eden güçleri aralarında birliğe doğru giden yolu çiziyor.

Diğer tarafta halkımız güney Kürdistan'da ayağa kalkmış Saddam gericiliğine karşı özgürlüğün bayrağını dalgalandırarak adım adım Kürdistanın topraklarına hakim oluyor. Saddam'ın güçleri daha şimdiden Kürt Peşmergeleri karşısında bir varlık gösteremiyerek teslim oluyor ve komşu ülkelere sığınıyorlar, yani Kürdistan'da özgürlük buram buram kokuyor.

Yıllarca kan ve revan içinde kutlanan Newroz bu gün artık Tarihi anlamını kazanıp en güçlü bir şekilde kutlanıyor.

Demirci Kawa ayağa kalkmış, balyozunu sömürgeci faşist çağdışı yönetimlerin beynine indiriyor.

Güneyde halkımız Newroz'u tarih ve bir parça özgür vatan yaratmak için yol alarak selamlıyor. Özgürlük mücadelesi dört parçadan katılan silahlı güçlerle hedefe ilerliyor. Kuzey Batı Kürdistan'da halkımız her Newroz da

biraz daha kenetlenerek çağdışı Faşist Türk sömürgeciliğinin köşeye sıkıştırarak İsyan ve Serhıldanlarla Newroz'u taçlandırıyor.

Böylesi anlamlı bir dönemde yayınımıza başlayıp dergimiz "Kürdistan" ı halkımıza sunuyoruz. Bizlerde yurtdışında elimizde geldiğince koşullar elverdiğince halkımızın özgürlük ve Bağımsızlık mücadelesine bu çalışmamızı sürdürerek destek olmaya çalışacağız.

Dergimiz de Kürdçe ve Türkçe olarak her sayısında Kürt tarihi, dili, edebiyatı, kültürü ve özgürlük savaşıyla ilgili çeşitli yazılar bulacaksınız. Dergimiz her hangi bir yayına veya örgüte alternatif olma çabasında uzak, bağımsız siyasal, kültürel ve araştırma dergisi olarak yayınıni sürdürmeye çalışacaktır. Yurtsever Demokrat genel bir eğilimi benimseyecek ve sayfalarını bu görüş doğrultusunda tüm yurtsever ve demokrat düşüncelere açacaktır. Her yaşta yazar, çizer ve sanatçıların ürünlerine severek yer verecektir. Sadece ulusal olmayıp aynı zamanda toplumsal bir hareket olan Kürt hareketine şövenist ve milliyetçi duygularadan uzak, Kürt hareketine karşı enternasionalist görevini yerine getirmek için uğraşan her ulustan devrimci ve demokratlara da sayfalarımız açıktır.

Dergimizin her sayıda daha iyi, daha içerikli, daha gelişkin çıkabilmesi için yurtsever demokrat yazar ve çizerlerin ürünlerinin katkı ve dayanışmalarını bekliyoruz.

Büyük iddialar taşımadan, gösterişsiz yurtsever ve demokrat içerikli dergimizi sizlere sunarken ,ülkemizin aydınlık ,eşit ve özgür geleceğinde mütevazi bir katkımızın olmasını diliyoruz..

Gelecek sayıda buluşmak üzere

Redaksion

NEWROZ

Rênasê Daben

CEJN'A NEWROZ PÎROZ BE

Zulme ve baskıya karşı başkaldırının sembolü Newroz geldi...Kürdistan, bağımsızlık ve özlemin ifadesi olan Newroz'u bu yılda kutluyor. Newroz bundan 2603 yıl önce yani M.ö.612 yılının 21 Martında olan bir olaydır. Bu dönem ortadoğu halklarının yaşamlarını çekilmez hale getiren Asur despotizminin dönemidir. Asma bahçeyle riyle ünlü Ninovya saraylarının güllü amber kokmadığı, kan koktuğu bir dönemdir. İnsan avcılığın meslek edinen Asur despotları ortadoğu halklarının kanlarını emerek ihtisamlı bir yaşam sürerlerken, halk demirci Kawa önderliğinde örgütlenip silahlanıyordu. Tarih hükmünü verecekti. Karanlık bir dönem kapanıp aydınlık bir dönem başlayacaktı. Beklenen gün gelmişti. Demirci Kawa önlüğü bayrak, elinde balıyoz ordusunun başında Ninovyaya girmiyordu. Ninovya üç gün üç gece yakıldı, yıkıldı, yağmalandı. Ninovya yakıldı, yıkıldı, yağmalandı ama Incil'in yazdığı gibi ona kim acır? Millattan önce 612 yılının 21 mart'ı, o günden bu güne başta Kürt halkı olmak üzere tüm orta doğu halkları tarafından özgülüğe, aydınlığa kavuşmanın, yenibir güne başlamanın bayramı olarak Newroz sembolleştirildi. O günden bu güne nesilden nesile intikal eden Kürdistan dağlarında yakılan ateş, bu günde Kürdistan'da önceleri Dehhaklara aratmayan yeni Dehhaklara karşı

Kaweyê Asinger (Demirci Kawa) büstü 1983'de Kürt heykeltıraş Koşet Cemal tarafından yapıp Süleymaniye meydanına kondu. Birkaç ay sonra Saddam Hüseyin'in buyruğuyla yerlebir edildi.

bir başkaldırı simgesi, bir isyan bayrağı olarak Kürdistan ulusal kurtuluş ve halk demokrasisi mücadelesinde bir silah olarak kullanılmaktadır. Her Newroz'da sömürgeci Dehhakların halkımıza karşı barbarlıklarını dahada arttırmalarının ardındaki giz budur. Newroz Kürt toplumunun yarattığı "Med mu cizesi"nin simgesidir. Newroz düşmanlara duyulan kindir, sorulacak hesap,

alınacak intikamdır. Newroz ,bağımsız, birleşik, demokratik Kürdistan yolunda yürüyüştür. Evet bugün halkımız yine Newrozla ayağa kalkmış. Çağdaş Kawa'ların önderliğinde halkımız yeni Newrozlara yürüyor. Bu Newroz'da halkımız güney Kürdistan'da ülke topraklarını düşmandan temizliyor ve gerçek kurtuluşuna doğru yol alıyor. Nasıl sömürgeci caniler Dehhak'ı aratmayacak durumdalarsa çağdaş Kawa' larda demirci Kawa'yı aratmayacak bir şekilde halkını zafere doğru götürüyor. Geçmişte ortadoğu halklarını birleştiren Newroz bu günde ortadoğunun ezilen ve sömürülenlerin bayramı haline geliyor. Tüm ortadoğu emekçileride Newrozu zulme, sömürüye ve baskıya, karşı insanlığın birlik ve isyan günü ilan ederek Newrozu kutlamak için adeta yarışıyorlar. Şimdi bir kaç büyük Kürt şairinin Newroz üzerine yazdıkları şiirlere bakalım.

Ehmedê Xanî

"Dewra felekê jibextê fîrûz
dîsan ku numa ji nû ve Newrûz

mebnî li wî adetê mubarek
şehrî û sipahîyan bi carek

bajêr û kelat û xanî berdan
Teşbihê bi nijdîyan û cerdan

sef sef dimeşîne kûh û deştan
ref ref dixuşîne seyr û geştan

Feleğin dönüşü mavitalihten
gösterince Newroz'u yeniden
o kutlu geleneğe göre
tüm kentliler, varıncaya askerlere dek
terketti kenti, kaleleri, evleri
andırarak avcılarını ve talancılarını
saf saf tepelere ve ovalara yürüdüler"

Osman Sabri Newroz şiir'ine Newroz da insanların o güzelim günde nasıl birbirlerine yakınlaştıklarını dostluk kurduklarını, halaylar çekerek eylediklerini bir bütün olarak hayatın nasıl şenlendiğini anlatıyor.

Newroz

Newroz çiqas delalî
Her dem û gav di balî
Her sal di vê çaxêda
Bikêf û lîz û govend
Gul û kulîlk û çiçek
.....
Çikeç û xort û mindal
Dikin cejna sê rojan
.....
Li ber çem û çîmenan
Direvin û dikenin
Li ser gul û çiçekan
Dibe pîrçe-pîrqa wan
Dilê xortan ji evîn
Bi nêhrîna zerîyan....
Vedikuji nî derdan,
Tuyî cejna me Kurdan

Welatê Kurd ser û bin,
Kal û pîr û bûk û jin
Bi xweşî û ken û bang
Cihan dibe gulistan
Derbas dikin bi başî
Reqs û dîlan di xweşî
Çend gotinan di Newroz
Gelo cejna we pîroz.

Barê MEZOPOTAMYA;
Nika ez KURDÎSTAN'im

Bî hezaran salin dijîm
Ez warg ji kevnarim
Çend kavim û çend mîlet
Paşlaxweda xwedikîr
Çend însan û çend Jîan
Helînga xweda kedî kir
Bar Babil Hamurabî
Bar Mîsr û Arabî
Asur, Med û Farisim
Ka wa kîyê napirsim
Hem û deîka wan ez bum
Ez berî dinye habum
Karduk, Gutî, Goranî
Kurdî, Farsî, Suryanî
Paşê Arab û Tirkî
Rom, Helen û Ejnebî
Tewda şîre min mitin
Gelek bo min xwîn ritin
Eger ewen zana bin
Ewen hemû birabin
Lê ewena nazanin
Ku kîymat ê min bizanin
Zarokemin dem û devran
Bun ê şêr ê ser ye çîyan
Ewen jîna xwe didin
bona deîk a xwe bê derman

Ez birbang û ez şevim
Ne Tirk, Fars û Arabim
Bî rastî deîk a Kurdim
Bar ê Mezopotamya
Nika ez KURDÎSTAN'im

KÜRT SOL SOSYETESİ

-1-

Bu yazının içeriği şu haliyle, Kuzey Kürdistan'la ilgilidir. Kürdistan'ın diğer parçalarıyla ilgili örgütsel işlev yakından bilinirse, böylesi bir yazının kapsamı daha da belli olur. Belki diğer parçaları da kapsamına alır.

Türk sol yelpazesinde belli bir süredir bazı cesaretli-yarı cesaretli çıkışlar gözlemliyoruz. Örgütler arası saflaşma -belli bir karmaşalığı içerse de- netleşmeleri yakınlaştırıyor. Bu yazıda değinmek istediğim konu; Türk sol hareketlerinde yer almış Kürdistanlılardır. Hep Türk solondan cesaret beklememeli, kendimiz de cesaretli adımlar atmalıyız diye düşünüyorum. Bu kendimiz dahil, yanlış gördüğümüz tavırları eleştirmemizle olur.

Türk sol hareketi içerisinde bir sürü Kürt öge vardır. Bu ögeler bulundukları hareketlerin düşüncelerini paylaşp paylaşmama özgürdürler. Orada kalıp kalmamakta da. Hepsinde -izlediğim kadarıyla- biz Kürdistan sol kesiminde yer alanlara karşı bir kendini beğenmişlik ve bunun yanında bir eziklik görüyorum. Bu çelişkili bir durum oluştursada böyledir. Kendilerini Türk solu içinde bize karşı biraz daha solcu biraz daha enternasyonalist görüyorlar. Burjuvaziye ve gericiliğin işbirliğini düşünün. Kürt işbirlikçileri sürekli en iyi Türk olmakla ve Türkleri taklit ederek övünürler. Kendilerini onlara uydurmaya çalışırlar. Onlar gibi giyinmeye onlar gibi konuşmaya çalışırlar. Bir aşağılık duygusudur içinde bulundukları durum. Ne yaparlarsa yapsınlar "orijinalite" oluşturamazlar. Bütün çabalarına rağmen bu aşağılık duygusunu olumluya çevirip içlerindeki eziklikten kurtulamazlar. Rahat değildirler. Özentileri alevlendikçe benliklerinden uzaklaşırlar. Ne geri benliklerine dönebilirler ve ne de tam uyum sağlayabilirler. Aşağılık duygusu arttıkça artar. Bocalar dururlar. Ya çok saldırganlaşırlar veya çok pasifleşirler. Ömürlerini başkalarına uyum sağlamaya çalışarak geçirirler. Kendilerine yabancı bir kişilik oluştururlar, yaşamlarını benlikleriyle bütünleştiremezler vb.

Bu normal bazı ögelerde de böyledir.

Kaba bir benzetmeyle bunun Türk solculuğu yapan Kürt ögelerde de böyle olduğunu söyleyebiliriz. Kürt sosyalisti olmak bunlar içinde düşünülemez. Sosyalizm Türklere özgür bir şeydir.

sosyalistleriyle örgütlenirsin, eğer senin çok özgün ve acil görevlerin yoksa. Bu açıdan bakarsak Kürdistanlıların özgün ve acil görevi ülkesinin ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesini örgütlemektir. Kürt sol sosyeteleri ise Avrupa'da dahi Türk soluyla örgütlenip buna enternasyonalizm veya halkların kardeşliği diyorlar. Bu iki yüzlülüktür, çünkü, enternasyonalizm payesi Türklerle işbirliği derekesine düşürülüyor, halkların kardeşliğiyle de mazlum Kürt ulusunun çıkarları egemen Türk ulusunun çıkarlarına bağlanıyor. Bu ikiyüzlülüktür; çünkü, dayatan ulusal kurtuluş mücadelesini örgütlemenin getirdiği zorluktan kaçma Türk solunun yanında yer almakla gizleniyor, üstüne üstlük egemen ulus solunun "sosyalizm"inden yararlanılarak aşağılık kompleksinden, milliyetçilikle suçlanmaktan kurtulunmuş oluyor. Bu durumdan alan da veren de memnun. Memnun olmayan sosyalizmin gerçekten emrettiği acil görevlerdir.

Aşağılık kompleksiyle sorunu açıklama çabasında değilim ama bunun psikolojik etkisi küçümsenemez. 1974 Türk ordusunun Kıbrıs işgalini hatırlamaya çalışalım. Orduda Kürtlerin kahramanlık- yiğitlikleri övgüyle öne çıkarıldı. Bu övgünün içyüzü ise ayrıydı. Kürt ögeler bir yandan en ön saflara çekilirken diğer yandan en güvenilmez unsurlardı. Övgüsü yapılan Kürtlüğüne sahip çıkanların ise nasıl punduna getirilip vuruldukları belgelere geçmiş durumdadır. Tabiki Rum ve Yunan "gavur"una karşı bazı Kürtler en iyi Türk olarak pohpohlanmayı önemli bulduklarından, isteyerek savaştılar.

Bunu anlamak mümkün, burjuvazi için anlık çıkarlar önem arzederler, çıkarı için her yol mübahtır.

Peki bizim Kürt sol sosyetelerimiz hangi çıkarın kurbanı olarak piyasadadırlar? Eğer sorun ulusal ve toplumsal çıkarlar ise sol sosyete olmak gerekmez. Biliniyor ki Kürt gençleri -gözleri açılincaya kadar- eziktirler, utangaçtırlar. Mücadelenin içine çekilmek ve birçok konuda yararlanmak olanağı verirler. Kolay örgütlenirler. Türk soluda işin kolayına kaçıyor, örgütlenmesinin kaynağını Kürdistan seçiyor. Böylece zaten örgütlenmeye açık ögeleri örgütleyerek asıl görevinden kaçıyor. Tembellik ediyor. Kürdistan'da örgütlenmeye hazır ve kompleksli insanlar Kürt sol sosyetesini oluşturmakla Türk sol hareketini de tembelliğe, hazırlopçuluğa yöneltiyor. Örgütlenmede rahat olan yol seçiliyor. Türk kesimini örgütlemek birçok nedenden dolayı zor olsa gerek. Bundandır ki her fırsatta Kürt kafalamak için sosyalizme olmadık teorilerle katkıda bulunuyor Türk solu. Bu teorilerin temel

Birkaç Kürdü kafalama sefilliğinden sıyrılabilisin. Seksiyonlar, yan partiler kurma yerine enerjisini ülkesinde iktidar olma devleti alaşağı etmeye versin.

Kürt sol sosyeteliği kültürsüzlüğün kendini inkarın perdesidir. Mücadele adına rüzgara karşı su dökmedir. Psikolojik eziklik aşağılık kompleksidir. Mücadele adına kendini kiralamadır. Kiranın karşılığı ise sahte bir manevi destektir. İşte o kadar

KÜRT SOL SOSYETESİ

-II-

Daha önce çıkan yazının devamı olarak Kürt Sol Sosyetesini 2 başlığı altında konuyu biraz daha derinleştirmeyi düşünüyorum.

Kürt Sol Sosyetesini her ne kadar değişik insan gruplarından oluşsa ve her ne kadar değişik örgütlenmeler içinde yer alsada, öz itibarıyla ortak bir amacın aracı olma görevini görüyor: Kürdistan'da ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin yükselmesi önünde barikat kurma. Gelişecek olan uyanan bilinci köreltme. Bunu yapmak için mutlaka art niyetli ve işin bilincinden olarak hareket etmek gerekmez. Bunu yaparken, kişi devrimci mücadele verdiğini sanır üstelik. Enternasyonalist bir görevi yerine getirdiğine inanır. Böylesi bir zavallılık dünyanın başka hiçbir yerinde gösterilemez. Kürdistan'lıların ulusal kurtuluş mücadelesini çözme acil ve özgün görevi dururken, soyut bir "enter"nasyonal balonla yüksekten sert kayaya uçma olan Türk solu içinde kendini tatmin etme mücadelesi ve bilinçsizliğini perdeleme "sos"yalistliği Kürt Sol Sosyeteliğine uygun bir anlayış olsa gerek.

Örneğin bu insanlar niçin gidip başka ülkede devrim yapmasınlar? Öyleya, dünyada bunun pratiğini gösteren bir sürü örnekler vardır. Bu örnekleri de kendilerine siper ediyor bu ögeler. Sırf kendi ulusal kurtuluş mücadelesinin gelişimini milliyetçi göstermek için, kendi inkarını son aşamasına çıkarır Kürt Sol Sosyetesini.

Gerekirse işi Kemalizme sahip çıkmaya kadar götürür. Örneğin en sıradan bir Kürt Sol Sosyetesine herhangi bir Kürt Hareketinin lideriyle Türk Hareketinin liderini sorun. Birakalım sol liderleri, burjuva Türk liderini herhangi bir Kürt liderden üstün tutmaya çalışır. Türke şöyle-böyle yakıştırmalarla ileri bir paye vermeye laik göstermeye çalışır. (Başka yazılarda bu konuya değineceğim, örneklerle.) Bunun kökeninde kendi değerlerini reddetme yatıyor. Başka değerlere dört elle sarılma kendini kendi değerlerinden soyutlayan, cicili-bicili değerlerin aracı haline getiren yapı-

lanmalara sarılmayla ulusuna yabancılaştırıyor. Yabancılığı öz değerlerini de tam atamıyor. Yeni yapıyla tam bütünleşmeme, geldiği yerden kopamama onu ortada bırakıyor. Ne Kürt ulusal değerlerini koruyabiliyor ne de Türk sol camiasındaki değerlerde yer edinebiliyor. Böylece değerleri yontulmuş bir yozluğa ulaşıyor. Bu yozluk onda geniş bir kültür boşluğu oluşturuyor. **Bilgi ve bilinç belirli değer yargılarının, -toplumun ulusal kaynakları da dahil- ahlak ve gelenek yapısının içinden filizlenip olgunlaşamıyor ve toplumsal hiyerarşinin kurallarına göre yaratıcılık edinemiyorsa kişinin hiçbir zaman somut düşündüğü ve somut iş yaptığı da söylenemez.** Kişi bu içbozgunluluğunu uzun süre taşıyamaz. Taşısa bile ikna ve rahat değildir. Yaptığı işte ikna olmayan kişinin o işte bir çıkarı var demektir, yoksa yapmaz. Bu çıkar maddi olmayabilir. Basit maddi çıkarlar yanında manevi çıkarlar da olabilir. Kişi bir siyasette gururu okşanarak-pohpohlanarak da çıkar edinebilir. Örneğin Türk solunda yer alan Kürt Sol Sosyetesı özellikle bu manevi çıkarı ulusuna karşı olma temelinde kullanır. çoğu zaman rastlanır: "Falankes enternasyonalsttir", "filankes çok fedakardır, devrime herşeyini adanmış, Kürt'tür ama bizim yoldaştır", "milliyetçilikten, her türlü feodal geleneklerden arınmış bir yoldaş", "Kürt milliyetçiliğine karşı" vb. "Kürt"lükten arındırılan Kürt Sol Sosyetesı en keskin bir biçimde "devrimci"leştirilir!.

Bu yoz kültür ve bilinç boşluğunda bu öğelere niçin kendi sorunlarına sahip çıkmadıkları sorulduğunda; dünyadan örneklerle kaçamaklıklar ararlar. Hatta bazıları Rosa Luxemburg'u, Che'yi vb. örnek verirler. Öyle ya Che Arjantinli Kuba'da savaşmış, Rosa Polonya'lı Almanya'da... bu doğru. Kürt Sol Sosyetesinin pırpışlandığı manevi ortamda bir Rosa veya Che olmadığını unutmaması da doğaldır herhalde. (?)

Kendini böylesi bir benzetmeyle ele veriyor özünde. Yani bir Che bir Rosa görüyor. İspanya iç savaşındaki tugaylara benzetse neyse! Bunun da şartları ve zemini sorulur tabi. Kürt Sol Sosyetesı kendisini kendisiyle ölçerse daha iyi olur sanırım.

Kürt Sol Sosyetesı her yanıla eklektiktir. Tahta üzerinde cambaz misali her tarafı gıcırdar yürürken. Bu gıcırtı onu yukarıdaki gibi ele verir.

Bazılarında kendi ulus gerçekleri biraz daha net ve açık görülür ama yine Türk solunun etki alanı içindedirler. Bu etki onlara göre kırılmaz bir tabaka. Halbuki bir adım atsalar pamuklu şeker gibi erir bu tabaka. Yeterki yürekli bir adım atılsın. "Milliyetçi",

“şöven”, “kürtçü” damgalarını göze alabilsin. Kendisini dev aynasının önünden çekip şöyle bir yoklasın. Girdiği boşluğu o zaman anlayacaktır. Hiçbir sivri çıkışın; maddi hayatın somut gerçeğinin karşısında dayanamayıp tuz-buz olduğunu görecektir. Kürt olmanın, Kürt ve Kürdistan için mücadele etmenin ayıp olmadığını, Kürt Sosyalisti olmanın mümkün olduğunu kavrayabilecektir. Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin uluslararası devrimci hareketin bir parçası olduğunun bilincine varacaktır. Bunu somut öğrenme imkanı bulacaktır. Kürt Sol Sosyetesesi gözlüğünü atıp, değerlerine sahip çıkarsa tabii..

KÜRT SOL SOSYETESİ -III-

Kürt Sol Sosyetesinin kompleksini biraz da şöyle açmaya çalışalım: Örneğin bir Kürt liderini düşünün. Mesela Mustafa Barzani'yi. M. Barzani yıllarca dağlarda Kürt Sol Sosyetesesi'nin erişmeye çalıştığı Che'yi gölgede bırakacak bir biçimde gerilla mücadelesi veriyor. Bütün ömrü hemen dağlarda geçiyor. İsteddiği Kürt Ulusu'nun özgürlüğü. Bir de Kürt Sol Sosyetesine veya liderlerine bakın, yaptıkları en büyük eylem belki de gazete satmak veya duvarlara yazı yazmak vb. olmuştur. Fakat Barzani'nin ismi geçtiğinde bu ögeler hemen yırtınmaya başlar: “Gerici”, “hain”, “feodal”, “işbirlikçi” vb. idi derler. Bir de bunlara Aziz Nesin'i, Uğur Mumcu'yu veya Kemal Atatürk'ü sorun. Atatürk'e hemen ilerici bir yan verirler. Milli Kurtuluş Mücadelesi vermişmiş, Emperyalizme karşıymış, Lenin de bunun için desteklemişmiş, Laikliği getirmişmiş.. ve bir sürü miş-mış...

Bu ögeler resmi tarihten de çok resmi tarihçi Türk solunun kemalizminin metresliğine soyunmuşlardır.

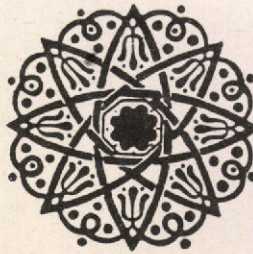
Sen Barzani'ye gerici-hain deyip kemalizme az da olsa ilerici bir fonksiyon verersen; birincisi tarih ve siyasal kavram anlayışın sıfırdır, ikincisi ulusunun mücadelesinde yoksun, üçüncüsü mazluma karşı ezenlesin, dördüncüsü körü körüne sosyalist saflardasın -senden pekala tutucu bir küçük-burjuva olmak gelir, beşincisi isteyerek veya istemeyerek ulusuna karşı çıkmaya zorlanıyorsun, altıncısı günü geldiğinde bunun hesabını adama ödetirler.

Okuyucudan, Barzani gibi mazlum bir ulusun kalbinde yer edinmiş ulusal bir liderle, sosyalizmin örnekleri Aziz Nesin-Uğur Mumcu ve kapitalizmin yalancı tarihçisi Türk solunun “anti” -

Emperyalist sövalyesi M. Kemal'i karşılaştırdığım için özür dilerim. Sadece Türk solu içerisinde bulunan ve arasına Kürt olduğunu da söyleyen Kürt Sol Sosyetes'i'nin mantığını göstermek istedim. Barzani'ye bu bakış bazı örgütlü Kürtler'de de vardır. Yanlış ve kasıtlı bir bakıştır. Türk solunun söven çarkına su taşımadır. Çünkü Barzani hiçbir zaman sosyalist olduğunu (11 sene SSCB'de kaldığı halde) söylemediği gibi, ilerici olduğunu da iddia etmemiştir. Ancak pratiği onun ezilen ulusun saflarında bir lider etmiştir. Bu anlamda tarihi misyonu gereği girdiği ilişkilerden çıkılarak yargılanamaz. Sosyalizmin kıstasıyla ise hiç yargılanamaz. Bugün sosyalizmin kıstasıyla sosyalistleri bile yargılayacak olursak dökülmeyen sosyalist pek kalmaz.

Kısaca Kürt Sol Sosyetes'i'nin eleştirilmeyecek hiçbir yanı yoktur. Her yönden bir çıkmaz ve yanlış yumağına sarılıdır. Yumağı açtıkça pislik dökülüyor. İnkâr dökülüyor. Yapmacık tavır her fırsatta her yerde göze çarpıyor. Bunlara son sözüm: Oturup düşünmek, sonra sosyalist mücadeleye katılmalarıdır. Düşünmeksizin katıldığı için sosyalizme de bir sürü problemler çıkarılıyor.

Bu yazımla en azından bu sürede Kürt Sol Sosyetes'i sersine son veriyorum. Ama hiç unutulmasın, bu konu çok daha derinliğine işlenecektir. Ben veya şu an yaşayan insanlar değilse de Kürt Sol Sosyetes'i'nin çocukları, geleceği onu yargılayacaktır. Kürt Ulusunun her gün yükselen mücadelesi suratlarda şamar gibi patlayacaktır. Kronik hastası oldukları "Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı" ilkesi onları onursuz nihilistler olarak yargılayacaktır. Ve en önemlisi Kürt halkı ve Kürdistan tarihi bu yargıyı yerine getirecektir.

A. DİKİLİ
21.10.1987

ZERWÎ BAXDAD

Jîlêmo

Motakeî tirs bihoî haraşa û guraşa yî "Seber î Xudê û îmamî duanzdeh û rohula û baxşerî klîlî biheşt" Xumenî li laek û Azmakanî navxo î welatanî şexayetî li laekîtir, Pasa vanî kursî Arşî dikird. Ca bo rêwînameî au motakaya û banavî urubawa, Desta desta Amîr û Melîk balîan digirt û dayan da li şakaî Eba û Çafiye pîr la Dollar beraw baxdaî paytaxtî xwîn bêrê dikra, hamû rojê maç û muçî birayana bû, baoşî garmî aferîm bu, balam makîneyî destalat, kursî laq supayî pîr çekî postal şetek diraw, teratênî calcaloka yî ser tavnî xezeneî çolî dewlet dastî panawabû yî derwazakeranî su û qerzî bankê Cîhanîekan, dem û çawî qirjî piştî lehal kiraw û lêwî lehalqirçavî

birai gîyanî bî gîyanî melîka nî Erab, baq û birîskî qalbê zêrî nav bankêkan û qulpî Dollarê nevt. Perdeî şermî lînav dîvaxanî pîaue maqulan'da hel birî û zavqî xwîn û deselat hesta û amcarêyan bo haurêkanîşî selmand...ke sedam şorê suarî Erebe û sê ü du lî hiç tauanek nakat, nik Kuwet bigre ...aveş digrêt balam ba carê

Kurd li nav birêt û Kuwetîj bî
grêt ta sînurî li Îsraîl nizîk
bîbetawa avsa herwok çon Tunb-
alkubra û Tunbalsuxra û şat al
erebî li Farsî "Macus" bo Ereb
sendava avhaş Palastînî azar
azad dikat û hamû Erebîş dikat
bipaşaî bîaban (Çol).

Soranice -Türkçe küçük sözlük.

Motaka- Korkulu rüya

Seber -Gölge,Hawrê-Yoldaş

Baxşar-Hediyeci

Bîhişt-Cenet,Selmand-İspat

Azmakan-Kırizler

Laek-Taraf,Şora suwar-At koşu.

Pasawani-Bekçi,Tawan-Günah

Rawînawa-Çözölmek

Deîanda lî-Çırpmaq

Çefîye- Arab şalı

Bawaş-Kucaklaşmak

Deselat-Hakimiyet

Supa-Asker

Şatak-Bağlamak

Teratîn-Cirit atmak

Calcaloka-Örümcek

Panawabu derwazaker-Eliniaçıp
dilenmek.

Su-Faiz

Qerzî-Kredi

Dem û çaw qırj-Ağzını gözünü
ekşiltmek.

Dalal-Tücar

Pıştî lehalkırav-Sırtını dön-
mek

Baqu bırısk-Parlayan

Navt-nıft-petrol

Qulp-Kaynak,Diwaxan-Divan

Pîau-Erkeği,Hesta-Kaldırmak

Leca E'vdalê Zeynê, şêx Silê û Gulê

E'vdalê Zeynê dengbêjê Surmeli Memed-p'aşa bû. Bi hevra xarin dixarin, bi hevra radibûn û bi hevra rûdiniştin. Gava rûdiniştin, - E'vdalê Zeynê şuxulê xwe zanibû, - destê xwe dadanî ber guhê xwe û Surmeli Memed-p'aşara distira. Şêx Silê, - ew jî dengbêjekî baş bû, - li aliye Diyarbek'ir, li t'apa barava bû, karvançî bû. Rabû, carekê karwanê xwe hilda, berê xwe da alê Bidlisê û hat. K'îjan ciyê, ko lê rûdinişt, barê karwanîyê datanî û ji hevalara distira.

Dibê, rojekê li gundê Surmeli-p'aşa bûne mêvan. Karwanê xwe danin û şêx Silê destê xwe danî ber guhê xwe û qîrkire stranê. Surmeli-p'aşa dengê wî bihîst, go: „Bila ev dengbêjê han bê ode". Şêx Silê feqîr bû, cilê wî qetîyayî bûn û çû ji xwera li ode, li devê derî rûnişt û civata Surmeli-p'aşa gerîyaye. Şîv hate ode, Surmeli-p'aşa û E'vdalê Zeynê bi hevra şîv xarin. Gava şîva xwe xilas kirin, di ser şêx Silêda bihirandin. K'esî jêra negot, tu birçiyî yanî t'êrî. Şêx Silê birine alê malê, xarin û marina ji ber mêvana mabû, danîne ber şêx Silê. Şêx Silê te'm kir û t'emam nexar.

E'vdalê Zeynê li teniştê Surmeli Memed-p'aşa rûnişt, qîrkire stranê. Surmeli-p'aşa gazî şêx Silê kir, go: „Şêx Silê, tu jî dengbêjekî başî, çika dengekî bêje". Îjar du şev û du rojê wan bi hevra stran. Şeva didua E'vdalê Zeynê qehirî, dengê xwe bilind kir, bi dengê wîra ava reş bi ç'e've wîra hat. Di ode da k'es nedî. Ji ode rabû, destê xwe li diwar p'aland, çû ber derî, di derî derbaz bû, xo gihîştande malê, alê ode pê nizanbû, ko ç'e've wî kor bûye. Şêx Silê go: „E'vdalê Zeynê ji ber min revîya". H'eta sibê şêx Silê ji Surmeli-p'aşara stra. Serê sibê, Surmeli-p'aşa bexşîşeke baş dayê û şêx Silê çû. Ma E'vdalê Zeynê. E'vdalê Zeynê kore, tiştî nabîne, qulingekî wana heye, zarûê wî ji destê girtine, herdu baskê wî jî şkestine.

E'vdal gazî dike, dibê: „Gulê û T'emo, lao, ezê k'ilama bavêjime ser koraya xwe û qulingê xwe. H'eta ç'e've min sax bibin ezê bêjim.

E'vdal dibê: „Lo-lo qulingo, qulingê minî deşta
vê Rewanê,

Şalûr dixwêyîne oda Surmeli-p'aşada,
bilbil dixwêyîne li devê vê îwanê,¹

Mih'emedê Îslamiyê gazî dike Î'sayê Nûra:îyê,
T'emo lao, belkî ç'e'vê bavê te sax bibe bi
e'mrê rebbê joriyê,

Ay, Gulê canê, şemamokê rih' û canê.

Lê-lê, Gulê canê, şemamokê rih' û canê,

Kevoka serê bircê îwanê,

Sêva sore ser dik'anê,

K'es vê sêvê nade destê xortê, ko pê nizanê,

Gulê, ez korim, derman k'anê?

T'emo lao, ava Mûradê têo û leme-leme,

Şalûr di oda Surmeli-p'aşada dixwêyîne,

bilbil ceme,

Sala par vî çaxî, ez E'vdalê Zeynê bûm,

Ez şah'irê dinê bûm,

Şalûrê e'rdê bûm,

Bilbilê ber p'erê rojê bûm,

Dengbêjê Surmeli Memed-p'aşa bûm,

Di h'idûdê e'cemda rûniştî bûm,

Mêrekî çê bûm, sûarê hespê bûm,

Aşîqe p'elê Gulê bûm,

T'emo lo lao, ava Mûradê tê û guîr dimeşe,

Tu rabe bavê xo sûar ke li hespê k'umeytî

k'ap rêşe,

Min ava Mûradê derbas ke, mi bavê ser

tixtorê h'ebeşe,

Ê tixtor bê: „E'vdalê Zeynê, ç'e'vê te kor bû,

eva çende?" - ezê bêm: „Ç'e'vê min kor bûye,

îro şeşe".

Ê tixtor bê: „E'vdalê Zeynê, ç'e'vê te ne

koraniye, ava rêşe".

Ezê bêjim: „T'emo lao, nabî, ez bi i'ncîla

Î'sa kim, nabî,

Ez bi qurana Mih'emed kim, nabî,

Ez bi zebûra Nebî Silêman kim nabî,

H'eta miriyê h'evtê û h'eystê salî, serê xo ji

t'irbê hildin û ji gorê rabin, ç'e'vê bavê te,

ko ne bi e'mrê rebbê jorî be, bi h'ekîm û

tixtore qe sax nabî".

Lê-lê, Gulê canê, şemamokê rih' û canê,

Kevoka serê bircê îwanê,

Sêva sore, ser dik'anê,

K'es vê sêvê nade destê xortê, ko pê nizanê,

Gulê, ez korim, derman k'anê?

Bi vê xebardana paşinra, ronayî dik'eve ç'e'vê
E'vdalê Zeynê û ew rojê dibîne, k'ulfetê xwe dibîne, di-
nîyayê dibîne.

*Dr. Cemşid
Bender*

Uygarlık İçinde Kürt Dili

Kürt dilinin Farsça, Arapça ve Türkçe'den oluşan uydu-ruk bir dil olduğu öne sürülür. Bu sav, salt savcılarının iddia-namelerinde yer almaz; resmi devlet ideolojisine hizmet eden bazı üniversite öğretim görevlilerince de dayatılır. Kürt dili ve edebiyatı hakkında da bazı yabancılar politik nedenlerle bu konuya olumlu yaklaşım göstermezler.

Britanya sömürgeciliğinin geliştirilmesiyle yükümlü iken, geçmiş tarihlerde Kürt sorununu emperyalist çevrelerin çıkar-ları doğrultusunda çözümleme göreviyle inceleme yapan Cur-zon, "Kürtlerin tarihi bilinmiyor. Tahminen bu halk tarih-siz ve edebiyatsızdır." demişti. Rus bilimadamı Prof. Halfin'in ise, Curzon'a yanıtı şu oldu: "Özel olarak Kürdistan tari-hinin aydınlatılması çok zayıf olarak cereyan etmiştir. On-bin Grekin Kürdistan'dan geçişi ya da Makedonyalı İskender'in seferleri hakkında ciltler dolusu kitaplar yazan burju-va yazarlar, gerçeği anlatmaktan kasıtlı olarak uzak kaldı-lar." (Bak: 19. Yy.'da Kürdistan Üzerine Mücadele. Halfin. Komal Yay., s. 11)

Halfin ayrıca, "Osmanlılar döneminde Kürtlere dayanıl-maz baskılar uygulandığını ve ekonomik darbelerin yanı sıra kültürel ve sanatsal varlığının da yok edildiğini, ilerlemeleri-ne olanak tanınmadığını" söyler. (Halfin, a.g.e., s.27) Var olan bir kültür ve edebiyatın gelişmesinde ya da yok olma-sında o topraklardaki yönetimin büyük rolü olur. Rus araş-tırmacılarından Dittil de 1840 yılında Musul'u ziyaret eder-ken ümmetçi politika izlediği söylenen Osmanlıların bu dini düşüncenin aksine uyguladıkları bir infaz olayını şöyle anla-tır: "Hükümete karşı gelme suçu ile suçlanan bir Kürt'ü, ken-tin ortasında yaktıkları ateşin üstünde bir saca koydular ve Kürt'ü diri diri yaktılar. Yine İsyancı Kürtlerden birisini de kaynamış suya atarak işkence ile öldürdüler." (Bak. Dittil, Gezi Notları s.2)

Şimdi de "Anadolu Uygarlığı" adlı eserin yazarı İ.Zeki Eyüboğlu'nun aynı konudaki görüşlerini aktaralım: "Uygar-lık toplu olarak can cana, yan yana, elele yaşamaktır. Bu-nu da yazı, eğitim, öğrenim sağlar. Uygarlık önce vermeyi görev edinir. Sonra da insanca almanın, istemenin yollarını öğretir. Anadolu'nun birçok bölgesinde topluma bir kırıntı vermeyen, boyuna ondan isteyen, vermeyince, direnince girt-lağına basan, sonra da evrene büyük bir bilim aydınlığı, sa-nat ışığı getirdiğini söyleyen Osmanlı toplumu uygar olama-

mıştır. Bir düşünün 1838 yılında Avrupa'da Rönesans olayından üç, dört yüzyıl sonra Güneydoğu Anadolu'da General Moltke gördüklerini şöyle anlatır: Urfa Sarayı'nın dar bir mahzen yahut ahırında dokuz ihtiyar gördüm ki, bunlar üçbuçuk yıldan beri burada çürümekteydiler. Boğazlarına takılı demir halkalardan ağır bir zincirle birbirlerine bağlıydılar. Günde iki defa hayvanlar gibi topluca su içmeye götürülüyorlardı. Onlar için kabilelerinden yüzelli bin kuruş gibi büyük bir kurtarmalık para istemişlerdi. Onlar da bunun üçte birini vermeyi önermişlerdi. Bunlar suçlu değil, yaşlı oldukları için kaçamayan tutsaklardı. Köyleri basılınca ele geçirilmişlerdi." Eyüboğlu, Moltke'nin bu anısını şöyle yorumlar: "Uygarlık ölüye can vermektir. Dirinin canını almak değil." (Bak. a.g.e., s.37-38)

Görüldüğü gibi, horlanan, ezilen Kürtler, kendi sanat, edebiyat ve dil zenginliğini kendi canıyla birlikte korumaya çalışırken büyük güçlüklerle karşılaştı.

Kürt dilinin uyduruk bir dil olduğu yolundaki söylenceler de böylesi bir ortamda yersizdi.

Acaba öyle mi?

Kürt Dili ve Kültürünün Eskiliği ve Zenginliği Üzerine Tezler

Rus tarihçilerinden Griyef, Kürt dili ve kültürünün eskiliği konusunda şu tanıyı yaptı: "Kürtlerin atası olan Med'ler, İranlılardan çok önce Anadolu'daki eski kavimlerin yazı ve edebiyatına vakıftılar. Çivi yazısını ve yontular yapmayı biliyorlardı. İranlılar Med'leri yendikten sonra İran Kralı Sirüs, Kürtlerin edebiyatını iktibas etmiştir. (Bak. Dersim Tarihi, Veteriner Nuri Dersimi, Eylem Yay., s.27) İşte Griyef'in bu görüşü doğrudur. Ancak eksiktir. Çünkü Griyef'in yaşadığı dönemde henüz Hitit Uygarlığı'na ait bulgular, tabletler ele geçmemişti. Daha sonraki araştırmalar şu sonucu getirdi: Med Kürtleri yazarın öne sürdüğü gibi edebiyat ve dil zenginliğini Asurlulardan değil, kendi ataları olan Kassitlerden almışlardır. Gutilerden, Kassitlere ve onlardan da Medlere ininceye kadar Kürt toplumu içinde hiçbir kesinti olmamış, sadece devletlerin adı ve yönetim şekli değişmiştir. Griyef'in İranlıların edebiyat ve sanat zenginliklerini Kürtlerden almış olduklarına dair bulgusu ise gerçektir.

Tarihi olgular böyleyken günümüzde yanlış bir kanı egemendir. Bu kanıya göre, Anadolu'daki eski uygarlıklar önce Greklerin daha sonra da İranlıların dil, edebiyat, sanat ve düşün dünyasının etkisinde kalmışlardır.

Kuşkusuz eski Anadolu uygarlıkları konusunda yetkili bir uzman olan İ.Z. Eyüboğlu'nun şu yorumu bu tanıma açıklık getirir: "Anadolu'nun çok ilginç bir alinyazısı vardır. İslam dininin doğuşundan sonra Anadolu'ya gelenler Anadolu'yu uygarlaştırdıklarını söyler. Batılılar ise, Anadolu'nun Batı'dan gidenlerce aydınlatıldığını öne sürerler. Oysa bu iki savın da yanlış ve yersiz olduğunu kazılar sonucu ortaya çıkan buluntular göstermiştir." (Anadolu Uygarlığı, s.9)

Aynı yazar İran ve Batı yönlü ikilemin Anadolu'nun kültür zenginliğini nasıl gölgediğini vurgularken önce Latin-Grek uygarlığının Anadolu'daki kültür zenginliğinin başlangıcı değil, aksine o varlıktan yararlanan son uzantıları olduğunu, bu gerçeği yadsıyanların ise, Yunan sevgisiyle dolup taşan ya da Anadolu'nun eski çağını bilmeyen Batılı yazarlar olduğunu belirtir. Ortaasyacı araştırmacılar da bu yazara göre Asya Türk toplumunun geleneklerinin, uygarlık ürünlerinin Anadolu'da yaşadığını öne sürerler de, eski çağ Anadolu uygarlıklarından bu topraklar üzerinde bir çok izin kalabileceğini düşünmek istemezler. Eyüboğlu daha sonra haklı olarak şu soruyu sorar: "Nasıl

olabilir bu? Dışarıdan gelenlerin getirdikleri yaşar da, yerli olanları nasıl silinir gider? Hangi bilim ilkesiyle bağdaşır bu?" (s.18)

Elbetteki resmi devlet ideolojisinin bu soruya doyurucu bir yanıt vermesi beklene-
mez; Anadolu kültürüne, teslim ol çağrısı yapılmadıkça.

Kürt kökenli Ziya Gökalp, F.Köprülü, Ahmet Refik, Yusuf Akçura, Z.V. Togan, Anadolu'yu Orta Asya'ya bağlamak için birbirleriyle yarışmışlardır. Bahaeddin Ögel de Anadolu kültürünün, sanatının kökenini Orta Asya'ya bağlar. (Bak. Türk Kültürünün Gelişme Çağları, 1971, 1000 Temel Eser.)

Bu yanlış saplantılara kısaca değindikten sonra Doğu Anadolu üzerinde de varoldu-
ğu sanılan İran etkisi üzerinde durmak istiyoruz.

"Tarih İçinde Kürtlerin Yeri" adlı yazımızda Kürt uygarlığının kökeninin günümüz-
den beşbin yıl eskiye indiğini ve o tarihten başlayarak M.Ö. 534 yılına dek bu toplulu-
ğun çeşitli devlet yönetimleri içinde aralıksız siyasal varlığını sürdürdüğünü belirtmiş-
tik. (Bak. *Teori* dergisi, Nisan 1990-4.) Üstelik sözkonusu dönemlerde de Kürt toplu-
munun insanlık uygarlığına sunduğu bulgulardan da örnekler vermiştik. İşte bu tarih-
lerde İran'da siyasal varlığa sahip bir topluluk yoktu. Kürtlerin Anadolu'daki üstün
yaratmalarına karşın -o tarihlerde İran topraklarında kabileler ve aşiretler yaşamak-
taydı. Bu görüşümüzün en canlı ve en yakın kanıtı şudur:

Humeyni'den önce İran'ı yöneten Şah Rıza Pehlevi İran devletinin ikibin beşyüz yıl-
lık kuruluş yıldönümünü haftalarca süren törenlerle kutladı. Oysa Kürtlerin siyasal varlığı
bu süreden ikibin beşyüz yıl daha eskidir. Beşbin yıllık süre içinde Kürtler kendi dilini,
edebiyatını, sanatını hiçbir İran kavminin etkisinde kalmadan yaratmış bulunuyordu.
Tam tersini Rus tarihçi Griyef'in de yukarıda alıntısını yaptığımız sözlerinde vurgula-
dığı gibi İran Kralı Sirüs, Kürt edebiyat ve sanatını miraslamıştır. Üstelik Kürt dilinin
İran dili üzerinde büyük etkileri ve katkıları da olmuştur. Bu konu ayrıca incelenecek-
tir. Ancak burada bir örnek verelim. Kürtler çok Tanrılı dinlerden tek Tanrılı dinlere
geçişin köprüsü olmuştu. Gerek Zerdüştlük, gerekse Yezidilik bu geçişi temsil eden inanç
sistemleridir. Çok Tanrılı dinler Greklerden önce Anadolu'da vardı. İşte varlığını Kürt
toplumlarında sürdürmüş olan Zerdüştlük ve Yezidilik inançlarının (coşku) ve (cezbe)
katmanlarında oluşmuş bazı deyimleri saymakla yetinelim. Müzikli ayin geleneğinin ön-
cüsü Kürt halkının Yezidilik'te uygulanan sema ayininde kullandığı şu sözcükler Kürt
dilinden Farsça'ya geçmiştir: Mutrip, Derviş, Bender, Ayini Cem (Cemşid'in kısaltıl-
mış), Tennure, Dergevan, Tenbur, Rebab gibi (Bak. Kürtçe-Türkçe Sözlük, Yusuf Zi-
yaeddin Paşa.)

Kürtçe Sözlükler Üzerine Notlar

Anadolu'da her uygarlık kendi dilini konuşmuş ve yazmıştır. Türkçe kaynaklarda
genel olarak çözümü 1917 yılında yapılabilen Hitit dili üzerinde durulur. Bu dilden ön-
ceki diller ise, Hitit öncesi diller olarak adlandırıldı. "Anadolu dillerinin en eskilerin-
den biri HURRİ dilidir." (Bak. İ.Zeki Eyüboğlu, a.g.e, s.62) M.Ö. 3000 dolaylarında
Doğu Anadolu bölgesinde özellikle Van bölgesinde yaşayan bu halk, Hitit dilini çok
etkilemiştir. "Tarih İçinde Kürtlerin Yeri" adlı yazımızda Hurrilerin (Hurritler de den-
mektedir) Guti Kürtlerinin bir parçası olduğunu açıklamıştık.

İlk yazının vatani da yine Anadolu'dur. Sümerlerle de çağdaş olan Kürt Guti toplu-
luğu Sümerlerle birlikte çivi yazısını kullandılar. Asya kıtasının en eski uygarlığı olarak
bilinen Çin'de bile bu kadar eski bir yazı geleneği görülmemiştir. Çinlilerin yazıyı bul-

dukları tarih M.Ö. 1500 yıllarıdır. (Bak. Prof.Dr. Wolfram Eberhard. Çin Tarihi. 1947, s.70-71) Mısır'da ise, M.Ö. 2000'den sonra yazı ortaya çıktı. (Bak. Prof. Afet İnan, Eski Mısır Tarihi ve Medeniyeti. 1956, s.18-26) İşte Kürtler bu iki büyük uygarlık merkezlerinden 1500 yıl önce yazıyı biliyor ve kullanıyordu.

Anadolu'daki yazı dilinin konuşma dilinden farklı olduğu gözardı edilmemeli. Özellikle kitabelerde, yontmalarda ve tabletlerde yer alan yazılar için bu böyledir. Nasıl insanlık tarihinde bilim, sanat, felsefe halktan kopuk ve halkın anlayamayacağı dillerle yazılarak belli bir aristokrat ve elit azınlığın tekelinde tutulmuşsa, Anadolu'da da özellikle Anadolu'nun Batı kesimlerinde "armeens" yazı dili kullanıldı. Nitekim yüzyıllarca sonra ortaya çıkan Hristiyanlığın kutsal kitabının ilk orijinal nüshası da "Armeens" diliyle yazıldı. Bu nedenle eski kitabelerde ve yontularda bugünün Kürtçesini bulmak olası değil. Çünkü bu diğer uluslar için de böyle oldu. Milattan Sonra "Armeens" yazı dili dışlanmış, onun yerini kültür alanında Latince almıştır.

İşte Kürt dilinin en önemli yönü yazının keşfinden beri beşbin yıllık bir zaman dilimine yayılması, ona sahip olan halkıyla birlikte günümüze kadar ayakta kalmasıdır. Bu insanlık ve uygarlık adına sevindirici bir olaydır.

Antik Çağı Aydınlatan Bir Dil: Kürtçe

Kürt dilinin -halk dili olarak- kitabelere geçmesi yazıyı M.Ö. 3000 yıllarında kullanmaya başlayan Kürt Guti ve onların kollarından 2000 yıl sonra Anadolu'da siyasal varlık gösteren Med Kürtlerine nasip oldu. (Kassit Kürt Devleti, Cemşid Devleti olarak adlandırılmış, Med Devleti de Feridun Devleti olarak anılmıştır. *Yazarın notu.*) Med halkının yaptığı eserlerde görülen yazıların günümüz Kürtçesiyle olan benzerliklerini General İhsan Nuri'nin "Kürtlerin Kökeni" adlı eserinde örnekleriyle birlikte bulmak mümkündür.

Yabancı bilimadamları ve Doğubilimciler antik çağın karanlıklarını aydınlatmak için dünyanın en eski dillerinden birisi olan Kürtçeyi inceleme gereği duydular. İlk Kürt grameri 1787 yılında Roma'da İtalyançca olarak basıldı. Yazarı Diyarbekir'de 18 yıl Katolik misyoner olarak yaşamış olan Maurizio Garzoni'dir. Bu yazara filoloji dünyasında Kürdoloji'nin babası ünvanı verildi. Biz bu yazımızda Batı'daki çalışmaların en eski olanlarından bazılarını kısaca değineceğiz.

1808 yılında Klapproth'un "Kürtçe Üzerine Çalışmalar" adlı eseriyle karşılaşırız. Aynı yazar 1814 yılında da "Kürtçe Kelimeler" fihristini çıkardı. 18. yüzyıl başında Herbelot Kürt halkının kırsal hayatını anlatan bir kroniğin mevcut olduğunu öğrenmiş ve İngiliz Gezinler birkaç kopyasını elde etmişlerdi. Ancak General Şuştelen, Erdebil kentini işgal ettiğinde Safavilerin kitaplığını içindeki Kürt eserleriyle birlikte Saint-Petersbourg'a götürdü. Bu kitaplar arasında yukarıda söz konusu ettiğimiz kroniğin en iyi nüshası ile Şerefname'nin 1599 yılında bizzat yazarı tarafından gözden geçirilmiş imzalı bir örneği de bulunuyordu. Veliaminov Zernov bu değerli eseri yayınladı. Akademi Üyesi F.Charmoy da Şerefname'nin 4 cilt halinde Fransızca çevirisini çıkardı. M.Lerch (Rus Bilim Akademisi Üyesi) Rusya'daki Kürt tutsaklarla birlikte çalışarak "Kürtçe metinlerin eleştirel yayımı"nı yaptı. Daha sonra Berezine ile Dittel'in araştırmaları bu çalışmaları izledi.

Kürdistan'da konsolosluk yapan A.Cočko ile Jaba, Kürt dili üzerindeki araştırmaları daha da derinleştirdiler. Özellikle Jaba, Kürt aydınlarını çevresine toplayarak 1848 ve 1866 yılları arasında sırasıyla "Kürt Klasiklerinden Seçmeler", "Kürtçe-Fransızca

Sözlük", "Fransızca-Kürtçe Büyük Sözlük"ü yayınladı. 1870 yıllarından sonra Prof. Eghiazaron, Erivan bölgesindeki Kürtlerin arasında Kürdoloji çalışmaları yaptı. Bu arada Rusya'daki Kürt dili incelemeleri revaçta olduğundan Alman bilginleri Justi, Prym, Socin ile Avusturyalı Doğubilimci Nakas çalışma ürünlerini yayınlamak üzere Rus Bilimler Akademisi'ne gönderdiler. Houtum-Schindler'in "Kürtçe Kelime Hazinesine Katkı" adlı yapıtı da Leipzig'te basıldı. Alman bilgini M.Oscar Mann dört yıl Kürt dili ve edebiyatı üzerine incelemelerde bulundu. Çalışmalarını yayınladı. İngiliz Doğubilimcilerden Jardin, Fossum, Driver de 1. Dünya Savaşı'ndan sonra aynı konuda çalışmalar yaparak filoloji çalışmalarına renk kattılar. 1913 yılında Soane "Kürtçe Gramer"ini Londra'da, Fransız Eidar Paul'de aynı adı taşıyan kitabını Paris'te yayınladılar. Makas Hogo "Kürt Dilinde Mardin Şivesi" adlı kitabıyla "Diyarbakir Şivesiyle Kürt Dili" adlı araştırmasını Almanya'nın Heidelberg ilinde filoloji dünyasına sundu.

Kürtçe'deki Kelime Zenginliği

Gerek Rusya'da, gerekse Avrupa'nın çeşitli ülkelerindeki kültür merkezlerinde kurulan Kürdoloji Enstitüleri bu tarihlerden sonra büyük araştırmalara başladılar. Pek çok eser basıldı. Bunların tümünü burada sıralamak olanaksızdır. Burada üzerinde durulması gereken bir gerçek vardır. O da şudur: Dış dünyada böylesi geniş ve kapsamlı Kürdoloji çalışmaları yapıldığı sırada Osmanlı dünyasında ve aydınları arasında Yusuf Ziyaeddin Paşa'dan başka hiçbir araştırmacının çıkmamış olması düşündürücüdür.

İşte Kürt dilinin uyduruk bir dil olması tezi daha çok politik amaçlar doğrultusunda asimilasyon taraftarlarınca ortaya atılır. Dünyanın hiçbir yerinde Afrika kabileleri de dahil -esperanto'dan başka- uyduruk bir dile rastlanmaz. Çünkü dil, insanlar arasında bir anlaşma aracı olup, yazı yoluyla da sanatın, edebiyatın, bilimin gelişmesine yardımcı olur. Uygarlık, değil Kürtçe gibi yaşayan bir dili, hatta ortadan kalkmış, yok olmuş toplulukların dillerini de çözerék tarihi olaylara ışık tutmaya çalışmaktadır. Böylesi bir girişimin insanlığa yararı vardır. Bir dili yok saymaktansa, onu varsaymak insanlığın çıkarlarına daha uygun düşer.

Kürt dili de kendi yapısı içinde çok zengin bir dildir. Leningrad Üniversitesi Kürdoloji Enstitüsü'nce yayınlanan "Kurdosko-rusi Slovari" adlı sözlükte 35 bin kelime yer almıştır. Sorbon Üniversitesi Yaşayan Diller Yüksek Okulu'na bağlı Kürdoloji Enstitüsü ise, 75 bin kelimelik Kürtçe sözlük yayınladı.

Oysa Türk Dil Kurumu'nun büyük katkısıyla hazırlanan ve 1969 yılında yayımlanan Türkçe Sözlük'te tüm çabalara karşın 29 bin kelime yer alabilmiştir. Ancak bu 29 bin kelimenin de 3 bini Türkçe, 6 bini ise bozularak (yapım eki) ulanmış yabancı kelimelerden olduğu, 20 bininin ise, tamamen yabancı kelimelerden oluştuğu görülmüştür.

Nitekim Türk Dil Kurumu'nun Sözlüğü üzerinde yapılan inceleme sonunda şu gerçek ortaya çıkmıştır:

1145 kelimelik (A) harfinden sadece (328) kelime Türkçe'dir. Geri kalan, 346 kelime Arapça, 154'ü Yunanca, 122'si Fransızca, 102'si Farsça'dır.

1091 kelimelik (H) harfinden sadece 184 kelime Türkçe'dir. 565 kelime Arapça, 192'si Farsça, 82'si Yunanca'dır.

31 kelimelik (J) harfinden hiçbirisi Türkçe değildir.

2214 kelimelik (M) harfinden 1514'ü Arapça, 174'ü Yunanca, 134'ü Fransızca, 121'i Farsça ve sadece 117'si Türkçe'dir. Geriye kalanlar ise, Latince, İngilizce, İspanyolca ve İbranice'dir.

365 kelimelik (Z) harfinden yalnız 52'si Türkçe'dir. 201'i Arapça, 90'ı Farsça, 12'si Yunanca, 5'i Latince, 1'i Rusça, 2'si Ermenice, 1'i de Fransızca'dır. (Bu açıklamalar D.D:O.D. ile Dava Dosyası'ndaki savunmadan alındı.)

Gerçeklerin böyle olması Türk dilinin değerini hiçbir zaman azaltmaz. Diğer dillerden etkilenmeyen hiçbir dil olmadığına göre bunları doğal ve olağan karşılamalıdır. Türk diliyle yazılmış binlerce şiirin, yüzlerce romanın, tiyatro eserinin, binlerce öykünün güzelliği ve sanat değerleri yadsınamaz. Türk dili de günümüzde 150 milyon insan tarafından konuşulmakta olup, dünyanın önemli dillerinden birisidir.

İnsanlar arasında barış ve sevgi ne kadar önemli ise; diller arasında da bir yakınlaşma, karşılıklı edebi ve sanatsal alışverişler de o kadar önemlidir. Bir dilin, bir başka dili boyunduruğu altına alması da düşünülemez. Hiçbir uygarlığın kültürü, dili, sanatı bir başka ülkenin tekelinde olamaz. Bu eşyanın tabiatına aykırıdır. Günümüzde Kürtlerin kendi dilini konuşma, yazma, kendi türkülerini dinleme özgürlüğüne kavuşturulması istenmektedir. Hiçbir topluluk bize göre kendi dilini konuşmak, kendi sanatını yaratmak için bir başka topluluktan izin almak zorunda değildir. Beşbin yıldan beri varlığını sürdürmüş, halen sürdürmekte olan bir topluluğun dili, sanatı, kültürü eskiden olduğu gibi bundan sonra da yaşayıp gidecektir. Tarihin şafağından beri yaşayan bir dil ve bu dille yazılmış sanat eserleri, söylenen türküler ve destanlar elbette kendi önüne konan engelleri de kaldıracaktır. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın.

CÎGERXWÎN

İhsan Aksoy

Çande, zıman û edebiyata geleki dewlê mendiya wiya netewiye. Her gelek çawan ku bi tekoşer, ılımdar, birevebir, siyasetperver û ewladên xwe yen bi nav û deng dîpesine wusa ji bi hunermend, hozan, nivîskar, muzikzan, z-manzan û yêd dinê va ji dîpesine. Her civatek goreyî pêşveçuyin û rewşa xwe mîrovên xwe ji dîghijine û dîrdixwe qad a cihanê. Bê şîk û şîphe di nav civatan da mîrovên têgihiştî ge leki tesirê li wan dîkin. Lê belê ewan bir û baweriyên xwe, zanebun û lînîhêrandinên xwe ji civata xwe dîstînin. Diroka wan a civaki, çandi û hunermendi, wusa ji diroka wan a mîrxasî û qehremani dibe kana bir û biryarên wan. Ew van zanebunên xwe bi jiyana civata xwe ye iroyin û rojên pêşya civata xwe û bir û baweriyên xwe bi tevayî dîxesilînin. Denge ku hesreta civatê, derd û kulên wî, derbasi û hatîna wî neyne zıman tucaran nîkare bîghije civatê. Dengê ku di nav civatê da zîz nebe tucari bi rumet û bi qîmet nîne. Kes hene ji bo jiyana xwe, ji bo rexetîya xwe piştî xwe dîzvirînine gelê xwe ra rumetên roj bi roj û rexetiyê digerin. Lê evan zemaneki kînda hunda dîbin û dîçin. Kes hene ji bo serbîlîndî û pêşveçuyîna gelê welatên xwe dîfîkîrînin ji bo wan bin hîldîdînin û dîdînin, ji bo wan dînvîsîn û dîbêjînin û tek tenê ji bo wan dîjin. Bîhayê vê jîyanê ge leki gîrînin û karê her keseki nîne. Zîndan, çewsandînin û kujtînin her dem li pey wan digere. Lê ew ne ji bo dînyake bîçûk, lê belê ji bo gerbîlîndî û dewlemendiya welatê gelê xwe wusa ji ya gelên hemcîhanê dîxebîtin. Cîhanêke ronak, beşerîyeteke wekhev û bîra dîfîkîrînin û ji bo wêya şer dîkin. Ewan jîyanê xwe bi jiyana gelê xwe û bi jiyana

mîrovatîya pêjveru va dîkin yek. Hozanê tekoşer, hunermendê mezin, ewla dî gelê Kurdê gîranbuha Cegerxwîn ji van yekê.

Seyda Cegerxwîn dengê gurê bîlînda Geh qîrîne, geh sîteme, geh gaziye.... Seydayê hêja geh caran wek zarokekî dîlpaqîş dibe mîzgin. Geh caran, dibe "pêt û agir", "dîpeqe, dîteqe, hawîr dîrîjîne û dîjîmînin dîkujîne. Ew," Agirê dîlê dîya, dîlê bîrçîya, dîlê sêwîya, dîlê bêkasa ye. "Bî bir û bawerî, serbîlîndî û mîrxasî. Dîldarê gelê xwe, dîldarê cîhanêke ronak, pêşkewtî, aza û dîlşa ye. Mîrov xîzîkî mezin, şerkarekî bî heval û aşîtxwezîkî bêhempa ye. Dîjîmînê mîjoktîyê, dîjîmînê împeryalîzmê dîjîmînê faşîzmê, dîjîmînê kevneperestiyê û dostê azadîxwezî û nîştîman perverane. Dîjîzîlmê her dem dengê xwe bîlîndî dîke; karker, cotkar û gelên bîndest gazi şer dîke. Tana dîde serê wan, lî wan sîtem dîke, koletîyê dîxwe eyba serê wan. Wek cengawerîkî dîqîre Bî serketîna karker û cotkaran ve, bî ya gelên bîndest ve hê serbîlîndî dîbe û kêfxweşîya xwe bi heyecanêke mezin va tîne zıman.. Dî gotînen wîyada tucaran dewsa tîrsê nîne. Pîrsên xwe naqurcîmîne û raste rast dîbê. Zımanekî zelal va gotînen xweyê hêja dîxemîline. Tu caran lî pey cîhanê civatê nakeve. Her dem bîwan vaye. Her dem xwe nuh dîke û pêşva dîçe.

Ev xebêrdana bîçûk nîkare bi tomerî efrandînen hostayê mezin bîne zıman. Helbet û bê şîk û bê şîphe lî ser efrandînen hozanê mezin xebateke hêle nemazeye. Jî bînin vî kari jî çend kesên pîspor dîkarînin derên. Tek tenê vê xebêrdana xwe ye bîçûk ta ez dîxwezîm lî ser hunermendiya hozanê mezin, û lî ser afîrandînen wî û lî ser têxîstîyên helbestên wî kurtasî çend gotînan bîjîm û hînin numuneyan bîdîm. Seyda Cîgerxwîn çawan lî Kurdistanê

û wusa ji lî derevayi welêt xe
bat kiryê û 7 diwan weşandiye.
Em dikanın goreyi têxistiye
helbestên wi, wan bîkîn çend
para. Lê belê disa em dîkarên
bêjin ku efrandinên wiya da gî
rani lî ser welatxîzî, tekoşîna
gelê Kurd, gelparêzî û yekitiya
hêzên Kurd ên pêşveruye. Helbê
teke wi nine ku ew bî Kurdis -
tanê nepesîne û dengê wi neyîne
zîman. Helbestên wi wek goşt û
hestî bî cotkar, kedkar, karker
û gelên bîndestva cebîriye.
Hê berê, dî xortaniya xwe da
her ça dibe bîla bibe yekitiya
gelê Kurd dîxweze. Diwana xweya
yekêda ev tîma bî girani cih
dîgre. Diroka gelê Kurd û mîr-
xwasi ya wi tîne zîmên. Wuha
dîbêje hozanê mezin:

"Eger pir û eger mir û eger beg "
Çî Eyubî, çî Merwanî, çî bermek "
" Hemi çune belê em mane nêçir "
"Jî xwe dîjmin lî pey me herwekî seğ
"Dîjin em her lî ser şax û zînan "
"Kevîr balife bo me, qade doşek "
"Bîlêdan, geh bî kujtîn, geh bî talan "
"Lî çolan em dîbazîn hacilegleg "
"Serê mirê mela û şêxên Kurdan "
"Bî çoganê demê ew dane ber şek "
"Cigerxwin bu bese rabîn bîbîn yek "
"Eger mir û eger pir û eger beg "

Ewîyekî xwestiye. Jî bo wêya nîvîsî-
yê lê tucarî kul û derdên karker û
cotkaran bir nekîrîye, her dem ew anî-
ye zîmên û her bere bir û bawerîya
xwe ya yekitiyê dîgîhurîne. Disa dîz-
vîre ser cotkar û karkeran:

"Begler û paşa, axa û risîpi
û mîxtar
Xudanê bîrcên belek, bax û
rêz û cot û cobar
Her yek bî dîlxoşî û serfîrazi
û bê hoşî
Lî cihan dîjin bî vî terz û
awayî bê zar "

.....

"Bese eger hon mezin ranabîn,
emê hur rabîn

Jî berê de mezinan şur avêt
bîçukan, da dar "

Cigerxwin bîvî awayî herbere pêşve
dîçe û şunaxwe dibîne. Şuna wîlî cem
gelê Kurd'ê feqîre, êdî giraniya xwe
dîde ser kedkar û cotkaran, derd û
kulên wan tîne zîman û rêya xelasî-
yê nîşanî wan dîke. Diroka Kurd û
Kurdistanê û tekoşîna azadiya gele
Kurd dînvîse. Azadîxwazên Kurd û Kur-
distanê va dîpesîne. Tarîxa Şêx Seîdê
Rehmetî, Şehname Şehîdan Biranîna Qa-
dî Mîxemed, Qernasê Mameş bî zîmanê-
kî dîlgerm dîefîrîne. Ew raste rast
dîbê:

"Buhayê serxwebunê Zîdan

û bîrçîbune

Ta can nedî dî vî rê Nîzanî

ew çî jin e "

Bî gelê xwe, bî diroka wî ye mîrxwe-
sidîpesîne. Êrîşên nîjadparêzan bîdî-
leki germ, bî zanebun û mîrxasî
şunda dîde. Gotînen wî gîlok gîlok
mezin dîbîn û dîbîn qîrîn. Wek şîrma
geki lî ruyê kolonyalist, nîjatperest,
û tîrsoka dîkev.

"Ezîm roj hîlat
Tev bîrc û kelat
Tev bajar û gund
Tev zînar û lat
Jî destê dîjmin
Dîjminê xwîn xwar
Xurt û koledar
Jî rom, jî Fîreng
Dî rojên pîr teng
Bî kujtîn û ceng
Parast mîn ev rojhîlat
Kîme ez ?

.....

Kîme ez
Kurdê serfîraz
Dîjminê dîjmin
Dostê haşdîxwez
Ez xweş mîrovîm
Ne hîrç û hovîm
Lê çîbkîm bê şer
Dîjmin naçî der

Din û imane lî cem we qet bîra
nadibîre!"

.....
"Tîm divê bindestê dijîmîni kolebî
yan bende bî,
Koleyê gerden bî zîncîr çî bîkî
zêr û gevhera."

Mamoste, nezaniyê dijîmîneki mezîni dî-
binê. Dîxweze ku gelê Kurd bîxwîne û
hin bîbe. Mîrovên nezani her dem dî
bîni nîrê semîyandar û feodalanda dî-
mîni. Ew nezani ku xeqê wan lî kuyê
û yê wî çewa bîparêzîni. Bî dîlîtîya
xwe qailîni û hew dîzanîni ku ew yek
nî gûhurandîni. Cîgerxwîni her keysêda
dîjî nezani û nezaniyê dengê xwe bî-
lîndî dîke û dîbê:

"Ew kesê bê xwendîni û eql û zanîni,
Lî rêza kera ye çî bî dîni û
çî bê dîni..."

Seyda, ne tenê dîjî fîrîqîyên çîni lî
wusa jî dîjî fîrîqîyên dî navbera çîni
sîyetaye jî. Bî vîva ew dî cîvatê da
wekhevîtîke am û tam dîxweze.. Demoq-
ratekîbî dîl û can e. Pelçîqandîna jî
na wî gelekî acîz dîke. Dîjî pelçîqan
dîna jînan dîsene. Ew dîzane ku bî
teybîti dî cîvata Kurdan da jîni çî-
qawsî tîni pelçîqandîni. Lê dîsa ew dî-
zane ku dî cîvatanda azadî û wekhe-
vîtîya jînan pêşketîni û pêştî çuyîna
cîvatê nîşan dîde. Dî cîvatekîda jîni
çîwqas aza û serfîraz bîni, cîvat jî
awqas aza û serfîraz e. Ew gelê ku dî
bê " Şer şêre, çî jîne, çî mîre....."
Dîvê qedrê van gotîni xwe jî bîzanî-
be û jîna ne pelçîqîne. Lê çî heya ku
wek gelek komasîya dî cîvata Kurdan
da jîjîni gelekî tîni pelçîqandîni. Lî
ber vî yekê mamosta bî dîl û can den-
gê xwe bîlîndî dîke û dîbê:

"Bê bend û zîncîr tu tî girêdan
Bî her sê pîrsan tu tîte berdan
"Tu me neh mehan çawa hîldîgri
Kê dîrîst kîrye jî bo me lêdan
Te jî singa xwe em afîrandîni
Em bê te îro çê dîkîni insan
Zerdeşt û Musa, Taha û Îsa
Tu bindest hîştîni kîrîni perîşan

Mînê doza te jî wan bîgîrta
Lê tev wînda ne bîni erd û ezman
Cegexwîni her kes wek hev dîbîni
Rastgo ye Seyda, paqîj e wîjdan."
Hoste Cegexwîni evîndarê Kurdistanê
yê. Jî bo wî dîşewîte, dewlemendî û
bextîyarî ya wî dîxweze. Kurdistan bî
her alî va şîrîni e. Berbî çav û çel-
eng e. Şenge, şepe û bîxemle Dewlemend
e. Lê bindest û dîl e. Ew yek axîna
Cegexwîni û xwîna cegera wîye. Dîbê
û dînale. Ew merxasê mezîni, ew egîte
bê hempa, ew agîrê dîlê bîrçîya kî-
gê navê Kurdistan ê hîldîde dînale.
Bî evîni û şewqete. qedîr û qîmeta dîni
yay dîde welatê xwe. Dîlîtî û bîndes-
tîti ya wî ewî gelekî acîz dîke. Jî
bo weya helbestêni lî ser Kurdistanê
yek qîrîni û yek axîni:

"Jî bona her kesek yarek heya
ê mîni welat yare
Belê çîbîkîni dî destê dijîmîni
xwînxwar û xeddare
Çîqas pesnê gîran bêjîni, nîkarîni
ez bîdîni zanîni
Çeleng û nazîg û şeng û şepal
û şox û cebbare

.....
Eve soza mîni û dîlber eger
bîmîrîni dî vî rê de
Jî vî dînya xweş û şêrîni, Cîgerxwîni
jî ne bê par e. "

-II-

Helbestêni hostayê gîranbuha da, gî-
rani ya dînê dîjîti ya emperyalîzm,
kolonyalîzm, kevneperestî û faşîzmê
cîh dîgre. Ew dostê gelên bindest ,
karkerên hemcîhanê, mîrovên azadîxwez
û aşîtxweze. Lî kêderê bindest ser
dîkevîni ew bî dîleki germ û bî rî-
xekî enternasyonal radîbe ser xwe û
bî dengê bîlînd şabûna xwe eşkere dî-
ke, bî gelên bindest û serketîna wan
ve dîpesîne dîlşa û kêfxweş dîbe.

Lı kêderê emperyalist,kevneperest û faşist êrışan gur dıkn tekoşerê mer xwas lı ber wan dısene tıfu wan dıke. Ew tu demi û tu şertida nır û benda, qend û kelemça naznake. Her geli mı - leti dıji bindestiyê gaziserirakır - ınê dıke. Dengê wi gur û mêraniye. Dıji NATO wuha dıbêje :

"Peymana bê kêr helfa Etlesi
Kar û fêda xwe nadi tu kesi
Rojê ev peyman derkevi meydan
Serê xwe hıldın faşistê Elman

.....
Ey Amerika serê koledar
Em qet naxwazın nuqta we ya çar
Ew nuqta çara wek bend û ben e
Duri me herın eger ne fen e
Kevoka selam hawir çarkenar
Pencê xwe xıstın çavê koledar
Xwenda û zana, cotkar û karker
Desten xwe dan hev nema dıbên şer
Çıqas bıqırın, çıqas bıbazın
Em şer naxwazın, azadixwaz ın
Me tev dagirtın kolan û şeqam
Em şer naxwazın piştêmêre selam."...
Disa dıji CENTO yê dengê xwe bılind dıke, û ruyê CENTO ya xwinxwar bı hı - nermendike mezın va derdixwe meydanê.
Hoste wuha dıbêje :

"Peymana dili gerênşkeşti
Tiji koletı hemı bindestı
Zu gıhande hev Tırk û Pakistan
Da bête xwarın heqqê Kurdistan

.....
"Emerika û Tırk, yan Tırk û Yunan
Her kes dızani tê de nin e kar
Kara çend peya, duvê koledar
Em şer naxwazın, em tev de insan
Pısmam û mirov, heval û cıran
Her kes heqqê xwe bıxwın wek bıra
Çı ye rumeta peyman û pera
Ew dınya pır xweş besı me ye bes
Serbılind bıjin tê de hemı kes
Dıl şad û rugeş dotmam û pısmam
Bere bımrı ceng her bıji selam..."

Dılê mamostayê hêja dı nav gelên bı - det da dıkute. Serkatına wan dılre - ti û serfıraziya wi ye. Her kınê ku pıšta koledar lı erdê dıkeve Ceger -

xwın şabuna xwe eşkere dıke. Bı qeh - remanı û fıdakariya gelên bindest dı pesıne. Her weki ku gelê Kurd ser dı keve. Ew paşketına emperyalizm, faş - izm û kolonyalizmê jı hev naqetine. Gelê Kurd dı nav gelên hemcihanê de dıbine. Işke ışk enternasyonaliste. Jı bo gelê Wiet-Nam ê wuha dınvise:

"Dıyan-bıyan fu, Dıyan-bıyan fu
Lıngê koledar jı ser te rabu
Kurên te gernas xwe dane kuştın
Navek pır bılind jı bo te hıştın
Tipên azadikuştın koledar
Noşican bı, te xwına wi wexwar
Dema ku serê koledar dışkı
Nızanım çıma Dalas dıpişkı
Ci lê teng dıbi, gurê dev bı xwın
Serê wi dêşı dıvê espirin

.....
Dıyan-bıyan fu, Dıyan-bıyan fu
Lı koledaran te barand tıfu
Dema tu gırtın tipên azadı
Azadixwaza teva kır şadı
Çepik dıkutan bı deng û qêrin
Teva dıgotın bıji Hoşı-min. ...
Ey sermayedar, bê ol û wıjdan
Dı bıng lıngê dıkeli volqan
Çı ye ew kuştın, çı ye xwinxwari?
Lı her der tıfu lı we dıbarı
Bıdın destê me heqqê me temam
Em şer naxwazın me dıvê selam. ..."

Seyda Cegerxwın xızmetkarê azadixwaz û haştixwaza ye. Kê ku lı ber zılmê seriradıke ew dostê wi ye. Bı tekoş - ina wan ve dıpesıne. Mêrxwasi û zane bun a wan dıde nasın. Dı zılmê û zıl - ım kara tıfu dıke. Jı bo rojên ronak bı baweriyên xwe eşkere dıke. Gı - rêdana xwe ye bı rojên aza û wekhev bı heyecaneke mezın tıne zıman. Her jı bo Kurdeki mêrxas dınvise. Dılê wi wek agrê azadiyê ku alazên wi avêtiye her dereê cihanê jı bo deng bêjê nemır Pol Robson wuha dıbêje:

"Ey heval Robson dengbêjê cıhan
Paşmêre selam, zana û insan
Gernas û rênas, dıjminê Dalas
Dı ser ava rê, dı ser çiya re
Rengê te ê reş tê bër çavê me

Dengê te ê xweş te guhê me
 Ev xebata te didi me herzan
 Kêferata te didi me lerzan
 Ev tevgera te jî bona insan
 Pîr jê dîtîrsîn axa û dehqan
 Xwidi sermiyan jî te dîtîrsîn
 Hemi xanedan jî hev dîpîrsîn
 Dîbêjîn reşîk çawa şiyar bun?
 Destê hev girtin lî ber me rabun
 Dalas dîtîrsî weke Mak-Arsî
 Dî ber piyan çun pîr tac û kursi
 Xwidi sermiyan serê xwe hildan
 Dîberzîn, dîlerzîn, dîcîvîn, dîrevîn
 jî meydan

.....
 Gunhê meçîye, ne suç ne sebeb
 Ketin bin destan ev Kurd û Erab
 Zencî û Hîndî em hemî insan
 Kê em hiştîne wusa perişan
 Nîzam, Nîzam...

Nîzama hovan, ev nîzama xwar
 Nîzama faşîst em xîstîn bin dar
 Xwedi sermiyan, dezge, koledar
 Em kîrîn bêçar, em kîrîn bin bar
 Kîrîn tar û mar. ...

.....
 Lê dîjmin dîtîrsî, dîrevî, dîrevî
 Çî reşîk, çî sîpîbelengaz bun heval
 Dîkujîn koledar, xwedi gund, xwedîmal
 Berapaş dîravîn bayloz, xanedan
 Malê wan, malê wan
 Bu bela serê wan...
 Tarîx, tarîx xîste nav singê wan,
 Dîlê wan, çavê wan,
 Ew kelem, ev mîx
 Dîcîvîn, dîkewîn, dî şer de dîrevîn
 Peykevîn, peykevîn
 Ey heval Robson
 Me dîvê dinyake ko her kes dewlemend
 Dînya bu buhişt çî bajar çî gund
 Jî bo her kesî fersend û mecal
 Xwenda û zana, hozan û delal
 Qesra me bîlînd, baxçe haş û rînd
 Em tev de dîlxweş lî nav dîmeşîn
 Tîlur dîqîşîn, cobar dîxuşîn
 Çuqlîdîhejîn, pelîk dîweşîn
 Çîya pîr bîlînd, dîrêş, girover
 Têrêjê rojê xwe berdae ser
 Dînya maye mîşt jî jin, jî evîn
 Xeşî tev dagîrt
 Her kes, her tîşt, her der

.....
 AxCEGERXWÎN
 Pîr xweşe ew cihan....."

-III-

Dî helbêstên hoste Cegerxwîn Têxîstî
 yê nîsîya evîndariye. Seyda tekoşer,
 mêrxas, egî, zana, nîştîmanpêver, en-
 ternasyonalîst e. Lê berî her tîştî
 ew însane. Bî her avayîînsanekî dîl-
 germ, zana û bê tîrse. Wek însanekî jî-
 yan a xwe borandîye. Lê belê wek însa-
 nekî mezin. Xwandîye, nivîsîye, xwar-
 ye, vexwarî, têrê şer kîrîye, Xepê û
 zîndan dîtiye. Bîrçîbun û belengazî
 dersbaz kîrî. Xîsret kîşandîye,
 şabûye, bin teng buye lê tu carî sebebê
 guman nebuye. Jîyana wî dî helbestên
 wîda xwe xuyê dîke. Tu carî netewîyaye.
 Helbestên wî wek çemekî zelal û gur-
 dîkşîn û dîcîn. Zîmanê wî yê zelal
 jî gele mîrovên tî re, wek mîskeke ave.
 Lê me çawan go ew bî her awayî însa-
 ne. Çawa ku şer kîrîye wusan jî dîl-
 dar û evîndar buye. Helbestên wî yê nî-
 dîldarî û evîndarîyê gelekî bedewîn..
 Ew tîm û tîm dîlketya xwe kîbar û
 nazîk salîx dîde. Xemla wî, bedewîtiya
 wî derdîxe çîl û çîya. Evîndara xwe
 tu bî tîştêkî naghure. Dîlketyên wî
 tew ser bîlînd, berbî çav û dîlgermîn.
 Bedewîyatî ya wan bî tîpên Kurdîhat-
 ye nexşandîn. Dîlovan, aza û ser bîlî-
 nîn. Ew tîpan da heste Cegerxwîn dî-
 bekû dî Kurdustaneke aza û serbîxwe
 da jînên Kurda dîbine. Şîklê van hel-
 besta modern in. Lê gotînen wî klasîk
 in. Gele caran mîrow hew dîzane ku dî-
 wana Melayê Cîzîrî dîxwîne. Ne xew-
 ceye ku vê derheqê de em dur û dîrej
 bîbêjîn. Jî ber ku hunermendîya Ceger-
 xwîn bî çar alî dîgîje hev. Hozane
 mêrxas dîldarîya xwe wuha tîne zîman
 "Îro jî ber jana dî dîl
 Dîl jar û mest û xeste ye
 Ağîr lî ser daxê dî kul,
 Bê gazîn û bê lo me ye
 Ma dê jî kê gazîn bîkîm
 Gazîn jî ber bazîn bîkîm

Derdê lî dîl mazin bîkîm
 Çendan bîkîm bê fêde ye
 Bê fêde ye ev nale-nale
 Borin lî mîn pîr mah û sal
 Dilber lî ber çavan xiyal
 Lewra evin yek nîqte ye"

.....
 "Dani dî dîl sed mum û fînd
 Wê nazîka pîr gewr û rînd
 Wek xwesrîvê Iran û Hind
 Ez kîrme dîl û bendeye"

.....
 "Vê zalîmê gawîr kîrîm
 Carek jî din ez der kîrîm
 Geh reş kîrîm, geh zer kîrîm
 Bêçare poşîm xîrçe ye"

.....
 "Zîlman lî mîn dilber bîkî
 Agîr lî ser dîl wer bîkî
 Zîlman lî mîn dilber bîkî
 Disa me jê hêvi heye".....

Iro helbêstên hoste Cegerxwîn dî nav
 şoreşger, ronakbîr, cotkar û karkerên
 Kurdanda tê xwendin.. Dî şênaya, cîva-
 ta û şevanda tîn gotî û îstîrandîn.
 Dî xeps û zîndananda, çewsandînxanan-
 da teqeteke mez in dîxwe çongên şo-
 reşgeran.. Gele helbêsten wî bune kî-
 lam û ev kîlamanan bineke fireh da-
 ye musîqiye Kurdaya şoreşger. Bîvî ve
 ew dî naw gelê xwe de û wusa jî dî
 nav mîrovatîya pêşveru da cihê xwe
 yê bê hempa girtîye. Kurd û Kurdistan
 bî ewledê xwe yê mîrxwas, zana û hu-
 nêvan ve dîpesîne.. Ewî çande û ede-
 biyata Kurdiye esrî gelekî dewlemend
 kîr û zîmanê kurdi bî nexşên delalva
 xebîtan û xemîland.. Em bî hozanê me
 zîn, egîr, mîrxas, ewledê Kurdayê gîran
 buha ve çîqaş bîpesînî hîndîke.....
 Me çawan ku got dî vê xebêrdana bî-
 çuk de em nîkarî salîxê helbesten
 Seydayê Cegerxwîn bîdîn. Ewe ku ger
 pîçekî be jî me karîbu behsa helbes-
 tî hozanê gîranbuha bîkî emê xwe
 serfîraz bîxesîbînî. Xebêrdana xwe
 bî helbêsteke egîr û mîrxas hozan, ew
 ladê Kurd ê gîranbuha xîlas dîkîm û
 jî bo guhdariya we sîpasên xwe pêş-
 kêş dîkîm.

ŞOREŞIM AZADÎ XWAZIM

Şoreşîm bahoz û mîjîm
 Pîşqîn û gîjîm hawîr dî rîjîm
 Dîteqîm, dî peqîm dîjîm dî kujîm
 Pêtîm, agîrîm xwe ranagîrîm
 Kuştî û talan fermîsk û gîryan
 Halan û şewat ketîm rojhîlat
 Dîqurîjîm, dîjîm dî kujîm
 Agîrîm
 Venamîrîm:
 Agîrê dîlê diya
 Dîlê sêwiye, dîlê hejara
 Dîlê bê zara, dîlê bîrçîya
 Bî pêşve dîçîm dî qurjîm
 Şoreşîm

Şorîşa Kurdîm bî ax û derdîm
 Ew Kurdên gernas cengawer, mîrxas
 Destên xwe dan hev xencer û tîving
 Hawîr dî bazîm bî halan û ceng
 Weke şêr, wek pîling
 Dîjîm dî kujîm
 Şoreşîm

Şorîşa kurdên azadî xwazîm
 Ez şer naxwazîm, mafê xwe dîxwazîm
 Dî bî destî de naxwazîm razîm
 Hawîr dî bazîm

Lê çîbkîm dîjîm, dîjîmê xwîn xwar
 Hîrç û hov û har

Doza mîn nadi carek bî şadî
 Jî serbestî, jî azadî
 Bê beşîm
 Şoreşîm

Dî rojhîlat de kevn û dîrêjîm
 Jî bo parastî xwînê dîrêjîm
 Xwedî çîya me bî şax û kêwîm
 Xurtîm, navdarîm, sîturîm, devîm
 Ne hîrç û hovîm ne dîn û gêjîm
 Bî pêşve dîçîm, gavan davêjîm
 Eger bîxwazîm, bîkîm ez dîşîm
 Şorîşîm

Venagerîm paş
 Gernas û qellaş
 Navê mî bîndestî
 Koletî, mestî
 Dîvê mî serbestî
 Bîmîrî zordestî
 Azadî xwazîm
 Ez şer naxwazîm
 Gelek paqîjîm
 Şorîşîm

Xwedi tarixim
 Kurdım kurçixim
 Mitan û Madım
 Bı zar û qadım
 Ev heşt salın ez
 Gerden azadım
 Jı dijmin re ez
 Welat bernadım
 Welatparêzım
 Bı geş û gijım
 Şorışım
 Himê xwe dani bı kok û binyad
 Mın natırseni leşkerê Bexdad
 Wek bıruskım ez bı qir û tavan
 Hawir dı bezım bı gule baran
 Jı jorve tēm xwar serxışk û dijwar
 Berjêr dıkeşım
 Şoreşım
 Tevger û xebat
 Talan û şewat
 Mal û can û ser
 Dıdım jı bo şer
 Tev dıdım welat
 Dı xwazım felat
 Wek hewr û mıjım
 Bı gıjgıjım hawir dırijım
 Dıjmin dı kujım
 Şoreşım

Darstellung von „Mem-û-Zîn“

NEWRUZ DESTANI

Unutulmadı o eski günler
 Küllenmedi anılarımız, çün
 Annatom'un selamı öyle içten sıcak ve canlı
 Korur tazeliğini, günümüzde, yürekli kılıçların
 Unutulur mu hiç tüten ocak, ateşimiz sönmedi ki
 Önasya'da uçan kuşlar bilir bizi, sorun onlara
 Esen rüzgârlarda soluğumuz
 Oradan aya varır, güneş de tanır bizi
 Yıldızlar dinledi türkülerimizi
 Uyandırdık insanlığı, uygarlık adına, tarihin şafak vakti
 Önasya, Mezopotamya ilk kez mi yazdı ne?
 Yalçın kayalara hikâyemizi

Doğan günün ardından beş bin yıl mı geçti?
 Zaman dediğin ne ki?
 Daha dün gibi.
 Özlem doluydu yüreklerimiz
 Ve gökyüzü mavi
 Yol aldık sana doğru
 Ufkumuz ayran beyazı
 Barış, mutluluk, huzur, klavuzumuz sevgi
 Doğduk Seninle Bizler
 Seninle olduk, GUTİ

Sonra her şey değişti ve gelişti birden
 Yol verdin, Babil'e yürüdü Cemşid ordusu
 Dinlenirde yelelerinde atların, zaman ve zafer
 Ak köpüklü sular gibiydi KARDU Süvarileri
 Terkisinde duyulurdu sesleri ilahların
 Her sefer

KUSİ'ler aldı bayrağımızı GUTİ'lerden
 Toprak aynı toprak, insan aynı insan
 Değişen bir ad mıydı?
 Sanatın, kültürün, bilimin yaratıcıları
 KUSİ'ler mi gökyüzüne dayadı ilkel teleskopları
 Onlar mı çözdü ilk sırlarını aritmetiğin?
 Kurdular mı asma bahçelerine boşluğa
 Diktiler mi yapıların en yücesini, çöllerin ortasına?
 Gerçek yaşam, bağrında mı büyüdü efsanelerin?
 Senin çocukların mıydı FERHAT'la ŞİRİN?

Dağ burçlarında meş'aleler yaktık, buyur
 Bayrağımızı yücelttik surlara
 Amid'de, Dersim'de, Urfa'da, Bitlis'te şölen yaptık
 DENGBEJ'ler anlattı mı Size Yiğitlerin savaşını
 Dinlediniz mi söylediklerini ZEND AVESTA'nın
 Demawend türküleri mi sardı çevrenizi?
 Koyun sürüleri mi kapattı yolunuzu
 Ya çam kokuları
 Ayaklarınız mitakıldı kozalaklara
 Keledoş 'mu yediniz kurban olayım.

Gördünüz mü Zagros'un yüceliğini, Ağrı'nın hatırı mı kaldı?
 Süleymaniye'nin varoşları yine dumanlı mı?
 Cudi dağı ne anlatır Size eski efsanelerden?
 Nerede, hangi tepede demir atmıştı, Atamız NUH'un gemisi?

Ahriman adına ma çılıştı şahmeran -peki, geminin içinde mi?
 Nice tufanları tutar -öyle mi- Hürmüz'ün pamuk elleri
 Parladı mı BABİL sırtlarında CEMŞİD GÜNEŞİ
 Gördünüz değil mi?
 LOSİRAP ne dedi? ŞERLEK döndü mü savaştan?
 En yenilmezi miydi TRİKAN, Kardü Krallarının
 GUTİ ülkesinin yiğit çocukları açtı mı güneşe semaları yine
 Hangi kutsal eller araladı bulutları halkımıza
 GÖKTE İKİ GÜNEŞ Mİ GÖRÜNMÜŞTÜ NE?
 Hangi flüt üfledi, çün, yılanları kaldırdı ayağa,
 Gözleri kamaştıran
 Ay Tanrıçası SİN'mi güldü ilk, yoksa İSHTAR'mı?
 Hangi doğurganlık Tanrıçamız mutluluğu müjdeledi?
 Gök Tanrısı ANU'ya kim seslendi?
 MARDUK ne dedi bu işe ve bebelerin poşusuna? Bizi semadan kim indirdi?
 Dicle-Fırat mı gördü Bizi ilk, yoksa Hazer mi?
 Van gölü gücendi mi?

Her bölgede, güler bir Kürt kilimi
 İşlemeli heyblerde mi bulduk Kürt Nemrud'un cennetini
 ve dut pestilini?
 Gönül çökelek mi ister, otlu peynir mi?
 Vatan sevgisi demli çay gibi
 Zaman tünelineyiz, mevsim değişti mi?
 Bahar mı geldi artık, NEWRUZ'un sırası mı?
 Arılar bala mı durdu, LO, petekler doldu mu?
 Koyunlar sağıldı mı?
 Dağ başlarında NEWRUZ ateşi yakıldı mı?
 Dengbej'ler konuştu mu, Ozanlar saz çaldı mı?
 Mendil elde Kolbaşı halaya başladı mı?

Anlatır öyküsünü Genç Ozanlar Nevruz'un
Yakarlar ateşini özgürlük tutkusunun
NEWRUZ: Tarihten geçip gelen bir köprüdür upuzun

Ve Ozan alır sözü-belirir işin özü:

"Bu kutsal topraklarda, tarih hızlı yaşarı"

"Özgürlüğü, ulusa KAWE Usta adadı"

"Nerde şarap tasları ortada yuvarlanan"

"Zalim DAHHAK'ta bu mu, hayasızca yalvaran"

"Cemşid'den, Feridun'a bayrağı kim taşıdı?"

"Kim yaktı ateşleri, savaşı kim başlattı?"

"Yürüdü KAWE Usta, halka önderlik etti"

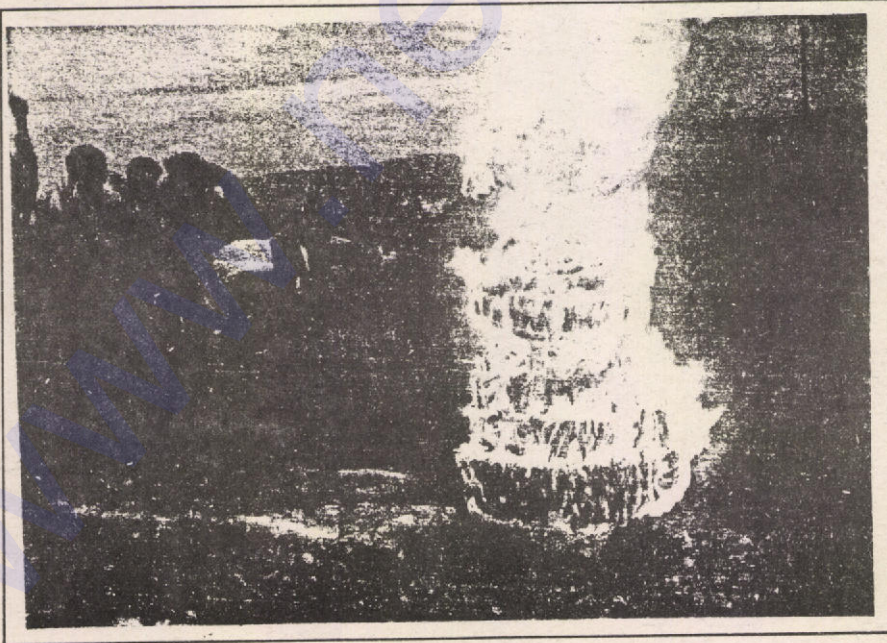
"Zalim DAHHAK suçunu, kellesiyle ödedi"

"DİREFŞ-E- KAWE dalgalandı göklerde"

"Feridun teslim aldı Niniv'i üç saate"

NEWRUZ'la uyandı doğa, kurtuldu MED Ulusu
Devrime ışık tuttu, emekçinin savaşı
Kuracağız yeniden, yepyeni yarınları
Baştacı edeceğiz, emekçi sınıfları.

CEMŞİD BENDER

SALADIN, *kurdischer Kommandant,*
Sultan von Ägypten und Syrien (1137 - 1193)

Her nedense, Türk aydını aşırı fantazi düşkünü oluyor. Ajan filmlerine ve seneryolarına da aşırı rağbet ediyorlar. Ve birçoğunda Kürt fobisi var. Sorun Kürt Hareketi'ne gelince, tüm bunlara ırkçılık, şövenlik ve de kahramanlık ekleniyor. Haa, bir de ateşleri çıkıyor. Hatta, soculukla çalım satanlar bile, solluklarını unutup, kendilerini açıkça sağcı olarak tanımlayanları da hi solluyorlar. Akıllı başında olanların sayısı oldukça az.

T.C'nin kuruluşunu, sağcısı, "solcusu" ayakta alkışlar. Bu hareket anti-emperyalist, anti-feodal ve hatta çok ilericidir. Ulus kendi kaderini belirlemeliydi.

Fakat Kürtlere gelince sıra her şey tersine dönüşür. Tüm Kürt hareketleri emperyalist uşakları, feodal, dinci, milliyetçi olup çıkarlar. Ulusal hareketler Türkiye'nin kurulmasından sonra gericidir dedense.

Kürtçülük. Kürtçülük bölücülük demektir. Sevr'i hortlatmak isteyenler var. Azınlık hakkı diyorlar. Bunlar azınlık değil ki. Milletin birer ferdi hepsti. Cumhurbaşkanı'nın kendisi Kürt kanı taşıdığını ikrar etti. Cumhurbaşkanı, bakan olan insanlar azınlık olur mu? Kürt diye bir millet yoktur. Türk soyundan gelmedirler.

Turgut Sunalp (Emekli orgeneral)

Kaldı ki ben Türkiye'de ciddi bir etnik sorunun bulunduğu kanısında değilim. Türkiye'de ciddi bir Güneydoğu ve Doğu Anadolu sorunu vardır.

'Kürtlerle birlikte olmak ülke bütünlüğünü bozar'

Ecevit

Hiç kuşkunuz olmasın; Kuzey Irak'taki Kürt devleti planı, düpedüz bir Amerikan oyunudur. Ve bu bir CIA planıdır!

Musul ve Kerkük ile ilgili 10 Ağustos 1920 tarihli Sevres Antlaşması'nın 64. maddesi ABD - Celal Talabani ilişkileri ile yeniden işlerlik kazanıyor!

Biz bu oyunu 1920'lerde de görmüştük!

Uğur MUMCU

Tarihe dikkatle baktığımızda Dersim ayaklanmasının da etnik kökeninin ötesinde, dinsel istekler dile getiren ve emperyalizm tarafından desteklenen bir hareket olduğunu görürüz. Bu ayaklanmanın, cumhuriyet devrimi ulusçuluğunun ilkelerinin tümüyle yaşama geçirilmesini olumsuz etkilediği kuşkusuzdur.

Ali SİRMEN

pastayı kesiyor.

Türkiye'de 26 etnik menşe var. Bunun üzerinde oynamayın. Fevkalade sert vaziyet alırız. Burada Türk ırkından gelen insanların kurduğu bir devlet var.

Demirel:

Kürt Devrimci Hareketi'ni milliyetçilikle suçlayanlar; acaba, Kürt devrimcileri aşağıda yazıldığı gibi hareket etmedikleri için mi suçlanıyorlar?

YAPILANLAR

Türkiye Türklerindir

Ne mutlu Türküm diyene !

Bir Türk dünyaya bedeldir !.

Kürt dağ Türküdür

Türkiye'nin Doğu Anadolu ve Güneydoğu bölgesi.

YAPILMAYANLAR

Kürdistan Kürtlerindir

Ne mutlu Kürdüm diyene !

Bir Kürt dünyaya bedeldir !

Türk Moğul Kürdüdür

Kürdistanın Ege, iç Anadolu, Akdeniz Marmara, Trakya bölgeleri.

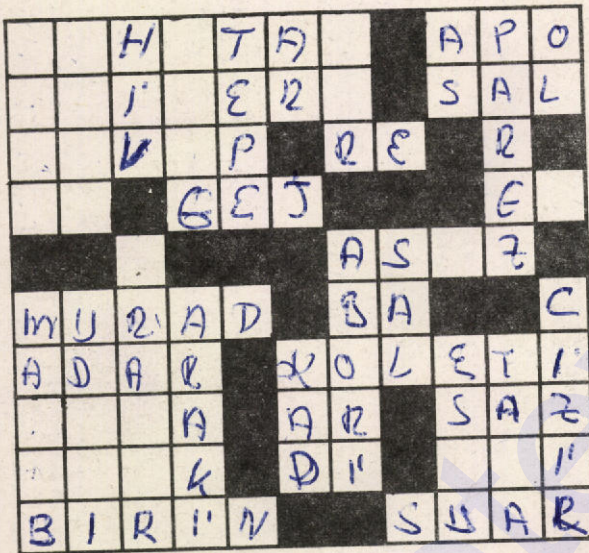
Fransız Kürtçesi

Kürtçe konuşma yasağının kaldırılması girişimiyle başkent kulislerinde yeni öyküler, anılar kulaktan kulağa yayılmaya başladı. Bunlardan birinin kahramanı da Devlet Bakanı Kâmrân İnan. İnan'a, Cumhurbaşkanı'nın bulunduğu bir toplantıda sormuşlar:

— Beyefendi, siz Kürtçe bilir misiniz?

— Bilirim. Billirim de arkadaşlarım, Kürtçeyi Fransız şivesiyle konuştuğumu söylerler...

X E C E P I R S

Çeperast

1) Komar â Kurdistanana Rojhilata ku la 1946 an hatiye demaziran dîn./Sekretarê Partîye Karkire Kurdistan. 2) Piştigirtin./sê sad û şeştpeñç roj. 3) Bazdan, bidurkatin./Lê tê meşîn. 4) Diftongek Alfabe Kurdî./Bê heş./Tipên sê bola davlatek kolonyalist. 5) Li pey şer da lihevhatin. 6) Çemek li nîzîkî Ararat./livînê havê. 7) Navê mehaek./Bîndestî. 8) Nuca durve bî posta tê./Dişavte./Tembur. 9) Serkariyek kolonyalist./Dî Muzîke da Notek. 10) Dîjî anînê./Bêja pirse.

Serejêr

1) Bavê îdolojî ya Qomunist./Dîjî nazanînê. 2) Navek jî Tirk bo jinan./Çirayek ku bi nift dişavti. 3) Bi şev li asûman xûya dika./Miletekî Avrupe. 4) Navek bo meran./Alkohlek. 5) Jor. 6) Nan ji tê çêkirin./Mix ê mazin. 7) Parçayek ji Nir./Ekonomî. 8) Agal. 9) Bi tersî Kuçik./Navêkî jinan. 10) Organîza-siyonek ê sîyasî./Îsmarekê dur. 11) Din yan Baweri./Bacarek ji Kurdistanana roj-ava, Darguşa Zîna Zêdan û cîye Serhildana Azadî yê.

CEJNA

NEWROZ

PÎROZ BE

TARÎXA

(KURDISCHE GESCHICHTE)

(IN DEUTSCH)

KURDISTAN

Tarîxa kurdistan ,VHS Video kaseti,almanca olup dökümentar bir şekilde hazırlanmıştır.

İsteme adresi:Stadtjugendring

c/o Zeitschrift Kurdistan

Eckhard str.7

6100 Darmstadt.BRD.